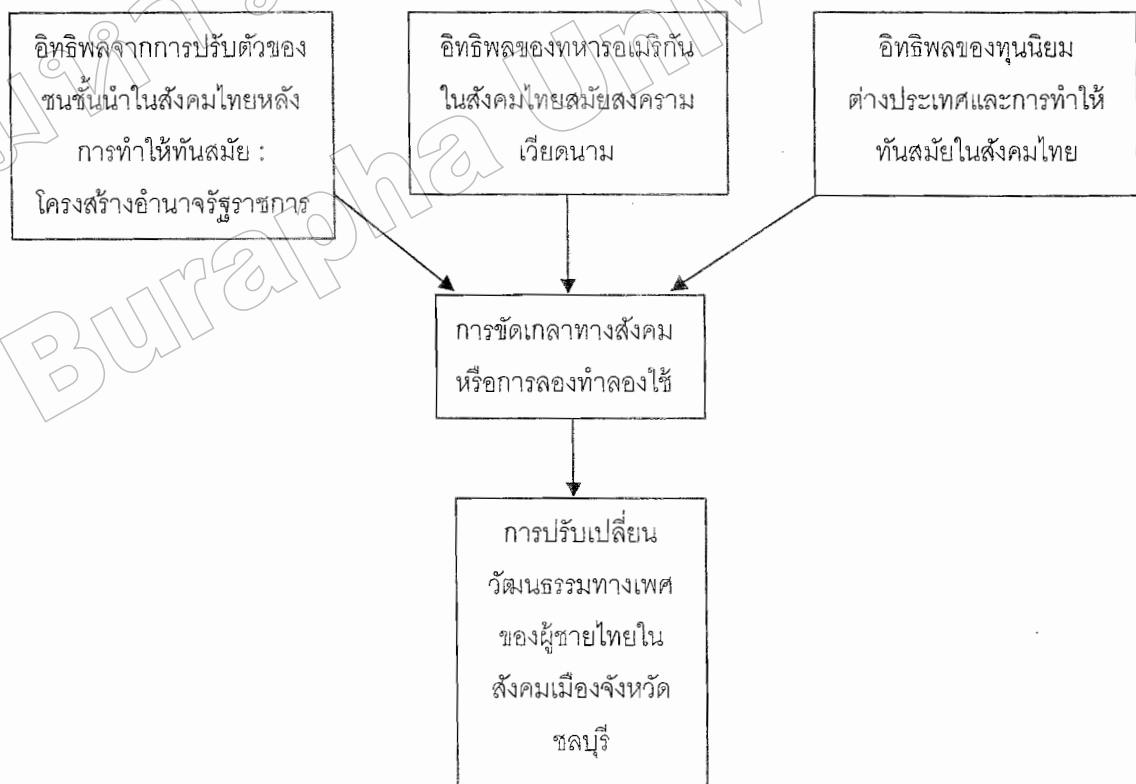


บทที่ 3

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศ ในสังคมไทย (ช่วงปี พ.ศ. 2501 – 2552)

การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางเพศ นักวิชาการจำนวนหนึ่งมักให้ความสนใจวัฒนธรรมทางเพศในด้านการให้ความหมาย ความเชื่อ และค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลภายใต้กรอบบทบาทและบรรทัดฐานทางสังคม อันเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศในมิติต่าง ๆ จากการรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกตการณ์ปรากฏการณ์ทางสังคม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าสามารถสร้างตัวแบบการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย ได้อย่างกว้าง ๆ อันพอจะเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจถึงการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศของผู้ชายไทย ในสังคมเมือง จังหวัดชลบุรี ได้ด้วย ดังจะนำมากล่าวถึง ต่อไปนี้



ภาพที่ 1 ตัวแบบในการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศของผู้ชายไทย ในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรี

ตัวแบบในการวิเคราะห์นี้เป็นการจำลองภาพอย่างง่าย ๆ เพื่อเป็นตัวแทนสภาพความเป็นจริงทางสังคมอันซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลที่มีความเชื่อมโยงกัน แผนภูมินี้ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้านี้ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเน้นอธิบายเฉพาะปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ อิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยในสังคมไทย อิทธิพลของทหารอเมริกันในสังคมไทยสมัยสงครามเวียดนาม และอิทธิพลจากการปรับตัวของชนชั้นนำในสังคมไทยหลังการทำให้ทันสมัย ในฐานะที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศของผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีด้วย กล่าวคือ

อิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยในสังคมไทยซึ่งอาศัยการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมในเมือง และมุ่งสะสมทุนโดยการดูดซับส่วนเกินจากภาคเกษตรกรรมในชนบท อีกทั้งยังมีการปรับขยายฐานการผลิตและอุตสาหกรรมทดแทนการส่งเข้าและส่งออกให้กระจายออกไปยังพื้นที่ห่างไกลให้เข้ามาในวงจรรวมความสัมพันธ์ของระบบทุนนิยม ทำให้พฤติกรรมทางเพศของผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีต้องปรับเปลี่ยนไปตามการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับกับระบบทุนนิยมตั้งแต่การสร้างถนน การขนส่ง ไฟฟ้าและชลประทาน และการกระจายความเจริญด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งจังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาด้วย และจากการพัฒนาดังกล่าวได้นำไปสู่การเป็นเมืองของจังหวัดชลบุรี ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมาก จนภาคธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับตัวตาม โดยเฉพาะเรื่องการพยายามทำให้ทุกสิ่งกลายเป็นสินค้าหรือการค้า รวมไปถึงเรื่องเพศด้วย นั่นคือ การเกิดอุตสาหกรรมภาคบริการในเมืองพัทยาที่มีส่วนคลี่คลายแนวคิดทางเพศของผู้ชายไทย จากคู่ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว ไปสู่ "วัฒนธรรมแบบยืดหยุ่น" ซึ่งหมายถึง การมีค่านิยมที่ไม่ยึดติดกับคู่ความสัมพันธ์ทางเพศ ผู้ชายไทยสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้โดยไม่ผูกพัน หรือไม่ต้องยึดถือเรื่องการแต่งงานและการจดทะเบียนสมรสเพื่อแสดงสถานะความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวอย่างเข้มงวดอีกต่อไป ดังนั้น การไปเที่ยวโสเภณี หรือการมีกิ๊กจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ต้องไม่ลืมด้วยว่าอิทธิพลของทหารอเมริกันในสมัยสงครามเวียดนามสามารถแสดงออกให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในด้านพฤติกรรมทางเพศตามแบบตะวันตก ทั้งนี้โดยการใช้ประเทศไทยเป็นพื้นที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจและบันเทิงเรีงมย์ ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีด้วย

อีกทั้งการปรับตัวของชนชั้นนำโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในโครงสร้างอำนาจรัฐราชการ มีอิทธิพลต่อกระบวนการในการผลักดันนโยบายและการปรับแนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย โดยเฉพาะการขยายตัวของฐานการผลิตที่เน้นภาคอุตสาหกรรมไปยังจังหวัดชลบุรี ทำให้ผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศไปตามกระแสสังคมที่เคลื่อนไหววนั้น ดังจะขยายความต่อไปนี้

อิทธิพลจากการปรับตัวของชนชั้นนำในสังคมไทยหลังการทำให้ทันสมัย

หลังจากที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นอิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการทำให้สังคมไทยพัฒนาไปสู่ความทันสมัย การมีพัฒนาการของการสร้างความแตกต่างทางโครงสร้างในกระบวนการทำให้ทันสมัย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศของผู้คนในสังคมไทย ตลอดจนฉายให้เห็นด้วยว่าอิทธิพลของทหารอเมริกันในสมัยสงครามเวียดนาม ในฐานะที่เป็นตัวแบบของพฤติกรรมทางเพศที่คลี่คลายไปสู่พลวัตวัฒนธรรมทางเพศในสังคมปัจจุบัน บ้างเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่าง บ้างเป็นการปรับรับหล่อหลอม ซึ่งยังคงปะทะสังสรรค์กันอยู่ในสังคม สำหรับในส่วนนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าจะขยายความเพิ่มเติม โดยชี้ให้เห็นถึงอีกหนึ่งแรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย อันได้แก่ บทบาทของชนชั้นนำในสังคมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากการทำให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ซึ่งจะเป็นการมองย้อนกลับไปเพื่อความเข้าใจในฐานะปัจเจกชนที่มาบรรจบรวมกันกับปัจเจกหรือแรงผลักดันอื่น ๆ ตามตัวแบบการวิเคราะห์การเปลี่ยนวัฒนธรรมทางเพศของผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีที่แสดงไว้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

ปกติแล้วสังคมไทยเป็นสังคมที่มีชนชั้น และมีความเป็น “ผู้หลักผู้ใหญ่” ซึ่งสืบเนื่องมาจากสังคมศักดินาในอดีต ดังนั้นชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำในสังคมไทยจึงยังคงมีอิทธิพลมีอำนาจนำสืบเนื่องต่อมา แม้สังคมศักดินาที่แท้จริงจะล่มสลายไปแล้วก็ตาม ประชาชนคนไทยส่วนหนึ่งยังคงมีแนวคิด “ความเป็นผู้น้อย” และ “เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด” ตลอดจน “เจ้าว่าดีก็ดีไปตามเจ้า” ดังปรากฏร่องรอยให้เห็น หากพิจารณาจากสำนวนสุภาษิตต่าง ๆ ที่ยกมานี้ ด้วยเหตุดังนี้ชนชั้นนำจึงยังคงมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในการทำให้เกิดความแตกต่างและความซับซ้อนทางโครงสร้างในสังคมไทย ทั้งยังมีอำนาจในการชี้แนะสังคมที่มีอาจมองข้ามได้ ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงขอกล่าวถึง กระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในสังคมไทยโดยผ่านบทบาทของโครงสร้างชนชั้นนำที่ผลิตสร้างนโยบายหรืออุดมการณ์ต่าง ๆ จนส่งอิทธิพลเกิดเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางเพศขึ้นในสังคมไทยได้

1. กระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในสังคมไทยภายใต้การนำของชนชั้นสูง (สมัย
รัชกาลที่ 5 – พ.ศ. 2475)

หากจะกล่าวถึงการเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมตะวันตกในประเทศไทย สามารถกล่าว
อ้างได้ว่า ชนชั้นนำในฐานะส่วนบนของสังคมตามโครงสร้างหน้าที่ เป็นชนชั้นที่มีบทบาทในการนำ
การพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยแทบทุกมิติ ทั้งนี้หากจะเข้าใจมากขึ้นอาจจะต้อง
มองย้อนกลับไปถึงจุดเปลี่ยนสำคัญของประเทศไทยในช่วงเปิดรับอารยธรรมตะวันตกเพื่อการ
ปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยและเท่าทันต่อการรุกคืบเข้ามาของนานาประเทศตะวันตก ทั้งนี้ความ
เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนอยู่ภายใต้ความคิด และการตัดสินใจ ตลอดจนการชี้แนะและบง
การจากเจ้านายและชนชั้นสูงทั้งสิ้น ดังพิจารณาได้จาก

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นระยะที่พระองค์
ทรงบริหารจัดการบ้านเมืองโดยปรับรับวัฒนธรรมตะวันตกต่อเนื่องมาจากรัชกาลก่อน ดังจะ
สังเกตเห็นได้ถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประเพณีของราชอาณาจักรไทยหรือสยามในสมัยนั้น
ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมตะวันตกหลายอย่าง เช่น การแต่งกาย การยกเลิกประเพณีหมอบเฝ้า
โดยให้เป็นไปตามแบบอย่างของวัฒนธรรมตะวันตก ยกเลิกประเพณีการไว้ผมทรงมหาดไทยเป็น
แบบรองทรง ส่วนการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดินอย่างอื่น ทรงดำริเสมอเพื่อให้เหมาะสมกับกาล
สมัยภายหลังจากที่ได้เสด็จประพาสต่างประเทศมาแล้ว โดยพระราชกรณียกิจที่สำคัญ และ
แสดงออกถึงความเป็น “ศิวิไลซ์” ของประเทศ คือ “การเลิกทาส” อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงใน
สมัยนี้ อาจถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดของประเทศ (วารสารวัฒนธรรม ฉบับ
พิเศษ, ม.ป.ป., หน้า 2) อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังช่วยให้ราษฎรมีโอกาสทางการศึกษาและ
การประกอบอาชีพที่หลากหลาย นอกจากนี้ อิทธิพลตามแบบตะวันตกที่ที่เชื่อมโยงกับเรื่องเพศและ
สตรีระที่ไทยรับเข้ามา จะเห็นได้อีกประการหนึ่ง คือ การใช้เครื่องสำอางของบุรุษและสตรีชาวสยาม
เช่น การใช้น้ำหอมของผู้ผลิตบางราย สะท้อนถึงการวัดระดับสถานะของคนในสังคมด้วยรสนิยมขอ
ต่างประเทศ (ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์, 2550, หน้า 44, 212-213) ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงแล้ว
บางคนอาจต้องไปทำงานกับชาวต่างชาติ หรือต้องเดินทางไปต่างประเทศเพื่อติดต่อธุรกิจการค้า
หรือกิจการงานใด ๆ บ่อยครั้ง จึงอาจต้องปฏิบัติตามวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งอาจมีผลทำให้ซึม
ซับรับอิทธิพลดังกล่าวมาโดยไม่รู้ตัวก็เป็นได้

กล่าวสำหรับเรื่องเพศ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2548) นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์ได้
อธิบายถึงความเข้าใจทางเพศในมิติของสังคมไทยไว้ว่า ในอดีตโดยเฉพาะสังคมชาวบ้าน เรื่องเพศ
มิใช่เรื่องใหญ่ มิใช่เรื่องคอขาดบาดตาย เมื่อเทียบกับเรื่องการอยู่การกิน สำหรับเรื่องพรหมจารีของ

ผู้หญิงนั้นก็มิได้ถูกให้คุณค่ามากเท่ากับเรื่องความซื่อสัตย์ต่อสามี ดังจดหมายเหตุ รัชกาลที่ 5 ระบุว่า ผู้ชายที่จะไปเป็นผัวผู้หญิงจะต้องทดลองไปอยู่บ้านผู้หญิงก่อน เพื่อให้ฝ่ายหญิงเป็นผู้พิจารณาว่ามีความสามารถในการทำมาหากินได้หรือไม่ ซี้เกียจหรือเปล่า ถ้าไม่ไหวจริง ๆ ก็เลิกกัน ไล่ออกจากบ้าน แล้วหาตัวใหม่ ดังนั้น เรื่องของพรหมจรรย์จึงไม่เกี่ยวเลย อีกทั้งสิทธิในการเลือกยังเป็นของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงจะเป็นผู้พิจารณาว่าผู้ชายมีลักษณะเหมาะสมกับการเป็นสามีของตนหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การรับแนวคิดวัฒนธรรมเรื่องเพศแบบวิคตอเรียนจากชนชั้นผู้ดีอังกฤษของชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำในสังคมไทย ที่มองว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งสกปรก เป็นสิ่งที่ชั่วร้าย การเปิดเผยเรือนร่างกระตุ้นไร้อารมณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่พึงปฏิบัติ จึงทำให้ผู้หญิงในสังคมไทยถูกจำกัดกรอบทางความคิดให้อยู่ในจารีต ประเพณี และค่านิยมในสังคมชายเป็นใหญ่ เช่น ต้องแต่งงานกับผู้ชายดี ๆ ที่ครอบครัวยกย่อง หรือเชื่อฟังสามี ปฏิบัติตนให้เป็นภรรยาที่ดี หรือการรักษาวงศ์วานตัวเล่งเหล่านี้ล้วนเป็นการครอบงำผู้หญิงจากชนชั้นสูงสู่ชนชั้นสามัญ ดังนั้น คำว่า "กุลสตรี" "รักษาวงศ์วานตัว" "พรหมจรรย์" "พรหมจรรย์" เหล่านี้ล้วนเป็นคำที่กำกับความเป็นหญิงที่ถูกครอบงำด้วยความเชื่อความคิดของชนชั้นสูงหรือชนชั้นนำที่เป็นผู้ดีในสังคมไทยที่รับมาจากวัฒนธรรมแบบวิคตอเรียนนั่นเอง เช่นเดียวกัน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 อธิปไตยวัฒนธรรมตะวันตกได้รุกเข้ามาอย่างรวดเร็ว พระองค์ทรงตระหนักถึงภัยแห่งการถูกกลืนทางวัฒนธรรม ทรงกล่าวถึงทัศนคติและรสนิยมของคนที่เปิดกว้างในการรับวัฒนธรรมตะวันตก ดังความตอนหนึ่งว่า

...ในระหว่างเวลาที่ข้าพเจ้าแรกไปเมืองนอกกับเวลานี้ ปีได้ล่วง มาแล้วถึง 29 ปี และได้มีการเปลี่ยนแปลงมากอย่างน่าอัศจรรย์ในความคิดเห็นของชนชาวเรา แทนที่จะกลัวการไปยุโรปมีแต่อยากไปจนเหลือเกิน...ตามสมัยนิยมในบัดนี้ผู้ชายต้องการหาภรรยาที่พูดภาษาต่างประเทศได้ เข้าสมาคมได้และข้อสำคัญที่สุด เต็มจำเปน...สมัยนี้เกิดมีผู้ไปเมืองนอกเพื่อรักษาตัวหรือเพื่อตากอากาศชุกชุมขึ้น...หรือว่าอยากไปเมืองนอกสำหรับไปชูปตัวก็ว่ามาให้มีล้นเรื่องไปก็แล้วกัน...

(ดุสิตสมิต, 2465 อ้างถึงใน ภัทรวัตติ ภูษฎาภิรมย์, 2549, หน้า 45)

ค่านิยมว่าวัฒนธรรมตะวันตกเป็นความทันสมัยบ่งบอกถึงรสนิยมผู้ที่ต้องการเข้าสังคม จึงต้องมีรสนิยมวัฒนธรรมตะวันตก อำมาตย์โท พระอรอดิศัยสุสูริ (วิทยากรย์, 2472 อ้างถึงใน

ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2549, หน้า 45) กล่าวถึง ธรรมเนียมการแต่งกายเลียนแบบตะวันตก ซึ่งเริ่มมาจากชนชั้นสูงผู้ราชฎาว่า “การแต่งตัวด้วยเสื้อผ้า ๗ สวมแว่นตาดำ ผ้่าพันคอเป็นโรคเอาอย่างกันแพร่หลายอยู่ยุคหนึ่งในหมู่ผู้ดี แต่บัดนี้ได้มาระบาดอยู่ในพวกเจ้าชู้ภูเขาทองหรือวัดลามาปลื้มแล้ว...การเอาอย่างของสตรีในการแต่งกายมักเอาอย่างคนชั้นสูงเสมอ”

นอกจากนี้ อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกยังทำให้ธรรมเนียมด้านความบันเทิงของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เห็นได้จากพระราชวิจารณ์ในรัชกาลที่ 6 ถึงการเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมด้านความบันเทิงของคนในสังคมกรุงเทพฯ จากความนิยมวัฒนธรรมความบันเทิงดั้งเดิมสู่วัฒนธรรมความบันเทิงที่เป็นอิทธิพลของตะวันตกว่า

...การมหรสพในเมืองเราเพิ่งจะมาเห็นเปลี่ยนแปลงในไม่กี่ปีนี่เองแลถ้าคิดดูออกจะน่าประหลาดมิใช่น้อย เมื่อก่อนข้าพเจ้าออกไปศึกษาที่ประเทศยุโรป, การมหรสพของเรายังมีไขนละครเบงของยีนพื้นอยู่ ละครลัศวี (เซอร์คัส) นาน ๆ จะมีเข้ามาที่กรุงเทพฯ ลักครั้ง 1 นอกจากนี้มีการเล่นที่กำลั้งจะเริ่มมีคนชอบขึ้นในสมัยนั้นมีลิเกอย่าง 1 กับเพลงฉ่อยอย่าง 1 ลิเกนั้น มิใช่เล่นเป็น เรื่องเทียมละครอย่างทีเห็นกันนั้ในชั้นหลังนี้หามีได้เป็นแต่เล่นออกภาษาเบงซุด ๆ เท่านั้น...ครันเมื่อข้าพเจ้ากลับมาถึงกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ มาพบการมหรสพทีมิได้เคยเห็นเลยเมื่อก่อนไป คือ ลิเกของพระยาเพ็ชรปราณี (ภายหลังเป็นพระยานครานุรักษ์) ข้าพเจ้ากลับมาแล้วเป็นนานจึงได้เริ่มมีภาพยนตร์ที่เรียกกันว่า “หนังญี่ปุ่น” ตั้งแต่นั้นมาภาพยนตร์ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ, คนในสมัยนี้มีคนน้อยคนทีจะรำลึกได้ถึงเวลาทีไม่เคยมีภาพยนตร์

(ดุสิตสมิต, 2465 อ้างถึงใน ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2549, หน้า 45)

มหรสพความบันเทิงรูปแบบใหม่ทีเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้เป็นผลจากการนำจารีตการแสดงของตะวันตกมาปรับให้เข้ากับจารีตการแสดงแบบเดิม เช่น พัฒนาการของละครดึกดำบรรพ์ ละคร ร้อง ละครพูด แต่เมื่อวัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลมากขึ้น วัฒนธรรมความบันเทิงแบบตะวันตก เช่น ภาพยนตร์ เพลงไทยสากล ลีลาศ ได้กลายเป็นวัฒนธรรมความบันเทิงทีได้รับความนิยมของคนในสังคม (ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2550, หน้า 44) นอกจากนี้ รูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจแบบตะวันตกยังได้แพร่หลายในหมู่ชนชั้นนำของสังคม เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ มีค่าใช้จ่ายสูง การจะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้จึงต้องเป็นชนชั้นทีมีฐานะเท่านั้น ดังนั้น เพื่อยกตัวเองออกจากสิ่งทีล้ำหลัง บรรดาชนชั้นนำของสังคมจึงให้ความสำคัญกับการพักผ่อนหย่อนใจแบบชาวตะวันตก

(วิระยุทธ ศรีสุวรรณกิจ, 2551, หน้า 175)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ก่อนการทำให้ประเทศทันสมัยนั้นชนชั้นนำของไทยมีบทบาทในการสร้างและนำเข้าวัฒนธรรมตะวันตกมาสู่สังคมไทย สอดคล้องกับการปรับตัวต่ออิทธิพลของพาณิชยกรรมต่างประเทศ การเป็นสะพานเชื่อมต่อกับวัฒนธรรมตะวันตกของชนชั้นนำไทยดังกล่าวได้นำไปสู่การริเริ่มปรับเปลี่ยนความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศในยุคการทำให้ทันสมัยอย่างมีอาจปฏิเสธได้ นั่นคือ การนำเข้าวัฒนธรรมแบบวิกตอเรียเข้าสู่โครงสร้างหน้าที่ในสังคมไทย ซึ่งแต่เดิมนั้นมีความเข้าใจเรื่องเพศแบบโครงสร้างของสังคมแบบศักดินาที่ให้ความสำคัญกับการใช้แรงงานเพื่อตอบสนองต่อชนชั้นศักดินา เช่น ผู้ชายที่จะไปเป็นสามีผู้หญิงนั้นจะต้องทดลองไปอยู่บ้านผู้หญิงก่อน เพื่อให้ฝ่ายหญิงเป็นผู้พิจารณาว่ามีความสามารถในการทำมาหากินได้หรือไม่ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2548)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บทบาทของชนชั้นนำไทยก็ขยายตัวจากอำนาจที่กระจุกตัวอยู่ที่กษัตริย์ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ชนชั้นนำภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งหน้าที่ในการปกครองขยายไปสู่ชนชั้นนำในระบบราชการ ก่อนที่จะกลายเป็นยุคอำมาตยาธิปไตยที่มีบทบาทความสำคัญในการสร้างอิทธิพลในสังคม โดยเฉพาะในช่วงที่รัฐบาลอำมาตยาธิปไตยเป็นสื่อกลางในการนำเข้าโครงสร้างพื้นฐานจากระบบทุนนิยมจนนำไปสู่การทำให้เกิดความแตกต่างในเชิงโครงสร้างที่หลากหลายและวัฒนธรรมของตะวันตก โดยเฉพาะวัฒนธรรมบริโภคนิยม เสรีนิยม วัตถุนิยม เข้ามาสู่สังคมไทย จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวัฒนธรรมทางเพศอย่างกว้างขวางและหลากหลาย

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าชนชั้นสูงในสังคมไทยมีบทบาทอย่างยิ่งในการนำเข้าเชื่อมต่อ และเผยแพร่วัฒนธรรมที่มาจากตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ มหรสพความบันเทิง การตกแต่งร่างกาย หรือแม้แต่ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมบางประการที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น พรหมจารี การรักรัณวลสงวนตัว เป็นต้น

2. รัฐนิยมกับการกำหนดกรอบวัฒนธรรมทางเพศ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481 – 2487 และ พ.ศ. 2491 – 2500)

ภายหลังจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นเป็นผู้นำประเทศ รอบแรก ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2481 – 2487 ได้ประกาศนโยบายการนำชาติไปสู่ความทันสมัยแบบชาตินิยม และการสร้างชาติพันธุ์ที่เป็นหนึ่งเดียว ตามมาด้วยการสร้างบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม โดยคณะรัฐบาลของ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศใช้กฎหมายที่กำหนดคุณลักษณะของชาติพันธุ์ การแต่งกาย มารยาทในโต๊ะอาหาร ความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส และแม้แต่พฤติกรรมในบ้าน เช่น รัฐนิยมฉบับที่ 10 กำหนด ให้ผู้ชายต้องสวมเสื้อเชิ้ตและกางเกงขายาว ส่วนผู้หญิงต้องสวมเสื้อและกระโปรง ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องสวมหมวกและรองเท้าว แม้แต่การสวมใส่ชุดชั้นในยังถูกระบุไว้ในระเบียบ เสื้อผ้าแบบดั้งเดิมที่เคยสวมใส่กันมานั้นไม่ได้รับการสนับสนุนและยอมรับ

ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นี้เอง เครื่องแต่งกายแบบตะวันตก ซึ่งก่อนนี้เคยเป็นที่นิยมและถือเป็นการสร้างตัวตนของกลุ่มขุนนางและผู้ดีชั้นสูงในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้กลายมา จุดก่อกวนของการกำหนดเพศสภาพ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทย ที่เครื่องแต่งกายได้ กลายมาเป็นวิธีการกำหนด การแบ่งแยกอัตลักษณ์ของเพศสภาพแบบแบ่งขั้ว และการแต่งกายที่ เลียนแบบเพศตรงข้ามกลายเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อมูลว่าเคยมีการดำเนินการ ดำเนินคดีต่อผู้ที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ด้านเพศสภาพนี้หรือไม่ หรือเคยมีผู้พิพากษาใดที่ต้องได้รับ ผลกระทบอย่างหนักเพราะไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังบ้างหรือไม่ และการควบคุมทางวินัยแบบ ไม่เป็นทางการ เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบตะวันตก ส่งผลให้ประชาชนคิดว่ามีความเท่าเทียม กับชาวยุโรป ส่วนในเมืองนั้นเกิดแบบแผนของการบริโภคสินค้าต่างประเทศอันก่อให้เกิดรูปแบบ ความพึงพอใจที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนและความปรารถนาใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จบ นอกจากนี้บรรดา ข้าราชการและบุคคลผู้มีอำนาจและประสบความสำเร็จในการประกาศแนวคิดเหล่านี้ ได้กลายเป็น แบบอย่างให้แก่ประชาชนในเมืองผู้ถือว่าการทำตามผู้นำคือการเชื่อฟังกฎหมาย

ภายใต้โครงสร้างแบบรัฐนิยม หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่นอกเหนือไปจากการเข้ามา ควบคุมการสร้างทัศนคติแบบชาตินิยมแล้ว คือหน้าที่ในการสร้างการวางแผนครอบครัว ซึ่ง หน้าที่นี้ถือเป็นหน้าที่ของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ถือเป็นการเข้ามายุ่งเกี่ยวในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศ โดยในสมัยนั้นส่งเสริมให้ประชาชนมีบุตรมาก หากพิจารณานโยบาย การส่งเสริมการเพิ่มประชากรมีอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี รอบ 2 ราว พ.ศ. 2491 – 2500 ชนชั้นนำผู้สร้างนโยบายใน ช่วงเวลาดังกล่าว มีความเชื่อว่าปัญหาประชากรของประเทศที่มีอยู่เกิดจากมีประชกรน้อยเกินไป (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2533, หน้า 1) ถ้าประเทศไทยมีพลเมืองมากก็จะมีกำลังการผลิตมาก เพราะ แรงงานเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมเกษตรกรรม อีกทั้งจะได้มีกองกำลังหรือกองทัพจำนวนมากสำหรับ ปกป้องประเทศชาติยามมีศึกสงคราม จึงเร่งรัดให้ครอบครัวไทยแข่งขันกันผลิตพลเมืองด้วยการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น จัดประกวดแม่ลูกดก ใครมีบุตรมากที่สุดจะได้รับโล่ รางวัล ชันน้ำพานรอง รวมทั้งเงินรางวัล ทั้งยังมีการแจกนมผงให้ครอบครัวที่มีทารก และมีการแต่ง

เพลงเชิญชวนสนับสนุนให้แต่ละครอบครัวมีบุตรมาก ๆ ด้วย เป็นต้น

นโยบายการส่งเสริมการเพิ่มประชากรมีลักษณะคล้ายคลึงกับนโยบายแบบฟาสซิสต์ที่พยายามเร่งการเพิ่มประชากร ทั้งนี้เพราะแนวคิดที่ว่า การสร้างความยิ่งใหญ่ของชาตินั้น กำลังคนเป็นรากแก้วที่สำคัญยิ่งที่จะบันดาลให้กิจการน้อยใหญ่เกิดเป็นผล ให้มีความอยู่ดีกินดีขึ้นได้ รวมทั้งชาติไทยจะปลอดภัยได้อยู่ที่เรามีกำลังคนมาก อีกทั้งชาติไทยจะเป็นมหาอำนาจตามที่ตั้งความมุ่งหมายไว้ นั้น ขึ้นอยู่ด้วยว่ามีกำลังประชากรมากเพียงใด ด้วยเหตุตั้งนี้ รัฐจึงสนับสนุนให้มีผลเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยออกมาตรการส่งเสริมการเพิ่มประชากรที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การห้ามการทำแท้ง

เป็นมาตรการที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัฐธรรมนูญ ในสมัยรัฐธรรมนูญนี้ได้มีการผ่อนผันยกเว้นความผิดจากการทำแท้งในบางกรณี ซึ่งอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของนโยบายการส่งเสริมลัทธิสตรีของผู้นำ ในขณะที่มาตรการส่งเสริมการเพิ่มประชากรในรูปแบบอื่นได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก การผ่อนผันการเข้มงวดของกฎหมายทำแท้งในยุคนี้เริ่มในปี พ.ศ. 2482 ได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 ให้ยกเว้นความผิดจากการทำแท้งในกรณีเพื่อช่วยชีวิตของหญิงมีครรภ์ และต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แทน และได้เพิ่มข้อยกเว้นความผิดในการทำแท้งเป็น 2 ข้อ คือ นอกจากในกรณีเพื่อช่วยชีวิตหญิงมีครรภ์แล้ว ยังเพิ่มในกรณีของการตั้งครรภ์ที่เกิดจากความผิดทางเพศ เช่น ถูกข่มขืน เป็นต้น

2.2 การต่อต้านการคุมกำเนิด

วิธีการคุมกำเนิดสมัยใหม่จากตะวันตกได้เริ่มเผยแพร่ในสังคมไทยโดยผ่านกวรแพทย์ไทยที่ไปศึกษามาจากประเทศตะวันตก รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ต่อต้านการคุมกำเนิดโดยผ่านทางกฎหมาย ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ให้ผู้ที่จะทำหมันได้นั้น ต้องอยู่ในวินิจฉัยของแพทย์อย่างน้อย 3 คน และต้องมีบุตรอย่างน้อย 5 คน ด้วยเหตุผลว่า ในขณะนั้นมีผู้นิยมการทำหมันเพื่อมิให้มีบุตรมากขึ้น หากปล่อยให้พลละเลยไว้โดยมิได้ทำการควบคุมอาจเป็นภัยต่อประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังที่ หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ว่า “ขออย่าได้กลัวเรื่องการมีลูก การมีลูกจะไม่ทำให้เรายากจนข้นแค้นยิ่งขึ้น ตรงกันข้ามการมีลูกจะช่วยให้เรามีฐานะพยายามในการก่อร่างสร้างตัวมากขึ้น... การคุมกำเนิดตั้งแต่เริ่มแรกการแต่งงานจะเป็นการเห็นแก่ตัว เป็นบาป และเป็นการตัดทอนความเจริญในอนาคตของตนเอง... ความมั่งคั่งไม่ได้เกิดจากการมีคนน้อย หรือความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายแต่น้อย... ลูกไม่ได้ทำให้ท่านหมดความสามารถในการออมทรัพย์ ตรงกันข้ามลูกจะทำให้ท่านออมทรัพย์มากขึ้น”

2.3 การลดอัตราการตายโดยการอาศัยมาตรการทางสาธารณสุข

มาตรการนี้ เป็นมาตรการต่อเนื่องจากยุคปฏิรูปซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมาก โดยในช่วงแรกก่อนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลพยายามลดอัตราการตายของเด็ก โดยอาศัยการขยายงานสาธารณสุข เริ่มจากการจัดตั้งแผนกสงเคราะห์มารดาและเด็กในกระทรวงสาธารณสุข การส่งเสริมการผดุงครรภ์ในเวชพยาบาล นอกจากนี้ ยังได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ เพื่อลดอัตราการตายของเด็กด้วย ดังที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวไว้ว่า “การที่รัฐบาลรวบรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์มาอยู่ในความบังคับบัญชาขององค์การเดียวกันนี้ เพื่อส่งเสริมการแพทย์และสาธารณสุขด้วยจุดประสงค์ให้มีจำนวนประชากรของประเทศเพิ่มมากขึ้น”

2.4 การสนับสนุนการมีลูกมาก

มาตรการสนับสนุนการมีลูกมากเป็นมาตรการหลักในการส่งเสริมการเพิ่มประชากร เนื่องจากจำเป็นต้องเข้ามาทดแทนมาตรการอื่น เช่น การตรากฎหมายห้ามเดียวเมียเดียว หรือนโยบายการจำกัดการย้ายถิ่นเข้ามาของคนจีนตามกระแสลัทธิชาตินิยมของชนชั้นที่เริ่มตั้งแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประกอบกับการส่งเสริมแรงงานไทย ทำให้ประเทศไทยต้องหาทางเพิ่มแรงงานไทยในระยะยาวทดแทนแรงงานจีน ซึ่งมาตรการสนับสนุนการมีลูกมากเป็นกระบวนการที่รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้อาศัยองค์การส่งเสริมการสมรสที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กระทรวงสาธารณสุข สนับสนุนการมีลูกมากโดยเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมการแต่งงานจนกระทั่งถึงการสงเคราะห์ผู้มีบุตรมาก กระบวนการส่งเสริมการมีลูกนี้ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายส่งเสริมสิทธิสตรีของผู้นำ

สำหรับแนวคิดสิทธิสตรีของผู้นำนั้น พิจารณาได้จากคำประกาศของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่า “ขอประกาศให้ระลึกไว้ว่า ชายก็ดี หญิงก็ดี มีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ และในสมัยนี้เราไม่ต้องการสามีที่ถือว่าผู้หญิงเป็นเหมือนทาสผู้รับใช้ อย่างเช่นที่เคยได้ยินมาในครอบครัวบางแห่งที่ถือปฏิบัติกัน” และตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงว่า “ให้หญิงไทยเป็นแม่พิมพ์ที่ดีหรือเป็นกำลังในการสร้างชาติในทุกวิถีทาง”

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้เข้าไปขจัดอุปสรรคและให้ความสะดวกแก่หนุ่มสาวเพื่อจะได้แต่งงานกันมากขึ้น รวมทั้งพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนโดยดูจากฐานะการสมรส ในขณะเดียวกันรัฐยังได้จัดเก็บภาษีชายโสด เพื่อให้แต่งงานทางอ้อม โดยการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีชายโสด พ.ศ. 2487

อย่างไรก็ตาม มาตรการสนับสนุนการมีลูกมากอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่การเตรียมตัวเข้าสู่ชีวิตครอบครัวจนถึงการสงเคราะห์ผู้มีบุตรมากสามารถนำมาใช้ได้อย่างครบครัน

โดยเฉพาะในช่วงนโยบายสร้างชาติ พ.ศ. 2481 – 2487 เท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ ได้มีมติให้ยุบองค์การส่งเสริมการสมรส เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2487 การยุบสภา องค์การส่งเสริมการสมรสมิได้ทำลายมาตรการสนับสนุนการมีลูกมากในเชิงโครงสร้างนโยบายลง เพราะหลังจากที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 ก็ได้มีมาตรการใหม่ในการสนับสนุนการมีลูกมาก เช่น พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้มีบุตรยาก พ.ศ. 2499 การห้ามทำหมันในกรณีที่มีลูกน้อยกว่า 5 คน เป็นต้น (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2533, หน้า 151 - 162)

3. นโยบายของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย (พ.ศ. 2501 – 2552)

โดยภาพรวมแล้วรัฐบาลมีบทบาทความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น ไม่เว้นแม้แต่เรื่อง "เพศ" รัฐบาลยังมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือควบคุมบงการอยู่ด้วยไม่น้อย และบทบาทที่เด่นชัดที่สุดของรัฐบาลต่อเรื่องเพศ ก็คือบทบาทในการพยายามควบคุมค่านิยม และพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคมให้เป็นไปตามบรรทัดฐานที่ถูกต้อง โดยการกำหนดนโยบาย และออกกฎหมายควบคุมค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม ดังที่ วราภรณ์ แซ่สนิท (2551, หน้า 15) ได้สำรวจภาพรวมเรื่องเพศในความสนใจของรัฐ พบว่า ภาครัฐมักให้ความสนใจในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชน และมองว่าเรื่องดังกล่าวเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของ "สื่อลามก" ดังนั้น การควบคุมเรื่องเพศในสื่อจึงเป็นเรื่องที่ภาครัฐให้ความสนใจค่อนข้างมาก โดยการกำหนดลักษณะและรูปแบบของความสัมพันธ์เฉพาะที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับไว้ในกฎหมายและแนวนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ กฎหมายของรัฐกำหนดรายละเอียดของความสัมพันธ์ส่วนตัวและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมตามจินตนาการของครอบครัวในอุดมคติ โดยพิจารณาไปถึงแม้กระทั่งว่า ครอบครัวควรประกอบไปด้วยใครบ้าง และคนเหล่านี้สัมพันธ์กันอย่างไร นอกจากนี้ รัฐยังเข้าไปกำหนดด้วยว่าใครมีความสัมพันธ์ทางเพศกับใครได้เมื่ออายุเท่าไร การเริ่มต้นและสิ้นสุดของความสัมพันธ์เป็นอย่างไร สิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้ที่มีความสัมพันธ์ในรูปแบบที่รัฐรับรองเป็นอย่างไร การรับรองความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่สิทธิในการถือครอง การจัดการ และการสืบทอดทรัพย์สิน รวมทั้งการได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือจากรัฐในรูปแบบของสวัสดิการ เช่น การรักษาพยาบาล หรือการศึกษา นอกจากนี้สิทธิที่จะแสดงออกในเรื่องเพศและการมีความสัมพันธ์ทางเพศของรัฐมาพร้อมกับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคล เช่น การส่งเสริมเลี้ยงดูหรือการยกย่องคู่สมรส เป็นต้น

การจำกัดรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศที่รัฐเป็นผู้กำหนดคุณค่าเรื่องเพศที่ชอบธรรมว่าต้องเกิดขึ้นระหว่างชายหญิง และให้ความสำคัญกับครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก และ อภิสัทธิทางเพศของผู้ชาย ภาพของครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยหลักที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ และการเลี้ยงดูสมาชิกใหม่นี้ เป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายและนโยบายสาธารณะของรัฐที่ให้ความชอบธรรมกับการแต่งงานระหว่างชายหญิง และเด็กที่เกิดในการแต่งงานนั้น ผู้ที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ที่รัฐกำหนดจะได้ “รางวัล” หรืออภิสัทธิในรูปแบบของสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอดทรัพย์สิน รวมทั้งสวัสดิการและการคุ้มครองหลายรูปแบบจากรัฐ กฎเกณฑ์และสวัสดิการต่าง ๆ มีรากฐานมาจากความสัมพันธ์รูปแบบเฉพาะนี้ และบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมของชายหญิงในครอบครัว โดยไม่ได้รวมความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น เช่น การมีความสัมพันธ์กับคนเพศสภาพเดียวกันไว้ด้วย การมีความสัมพันธ์ทางเพศในรูปแบบที่ต่างไปจากรัฐยอมรับ หมายถึง การไม่ได้รับการคุ้มครองและสิทธิเหมือนผู้ที่ปฏิบัติตาม

การที่รัฐควบคุมเรื่องเพศนั้น เนื่องจากว่าเรื่องเพศในสายตาของรัฐไม่ใช่เป็นแค่เรื่องส่วนตัว หากแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม ดังที่ รูบิน (Rubin, 1993, p. 159) กล่าวว่า การที่ชีวิตด้านเพศของคนบางกลุ่มถูกควบคุม หรือการที่คนบางกลุ่มต้องถูกจำกัดโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากเพศวิถีของตนที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรมทางสังคม เรื่องเพศจึงมักถูกเฝ้าระวังโดยรัฐ ผ่านการใช้กฎหมายและนโยบาย รวมไปถึงผ่านทางสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว แพทย์ ศาสนา และอื่น ๆ โดยการควบคุมนี้ทำงานโดยอาศัยระบบการกำหนดลำดับชั้นทางคุณค่าในเรื่องเพศที่ดำรงอยู่ในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สังคมให้คุณค่ากับพฤติกรรมทางเพศแบบต่าง ๆ ไม่เท่ากัน โดยพฤติกรรมทางเพศที่สังคมมักให้คุณค่าสูงสุด คือ การมีเพศสัมพันธ์ในกรอบของการแต่งงานระหว่างคู่ต่างเพศหญิงชาย ขณะที่พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ทางเพศแบบอื่น ๆ ที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ของคู่ต่างเพศโดยที่ไม่ได้แต่งงานกันหรือเป็นแบบชั่วคราวชั่วคราว พฤติกรรมทางเพศที่หมิ่นเหม่ต่อข้อกล่าวหาว่าหมกหมุ่นวิปริต เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก การมีเพศสัมพันธ์แบบนิยมความเจ็บปวด (Sadomasochistic) ไปจนถึงการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มคนเพศเดียวกันที่นิยมเรียกว่า “กลุ่มคนรักร่วมเพศ” เป็นต้น

กล่าวได้ว่า รัฐบาลไทยพยายามที่จะปรับเปลี่ยน หรือกำกับเรื่องเพศของคนไทยหลายกลุ่มหลายรุ่นให้อยู่ในกรอบเรื่องเพศกระแสหลัก ประกอบกับความเชื่อที่ว่า ผู้ชายต้องการระบายออกซึ่งความต้องการทางเพศมากกว่าผู้หญิง และในความสัมพันธ์ทางเพศผู้ชายควรจะเป็นฝ่ายรุก ขณะที่ผู้หญิงควรจะเป็นฝ่ายรองรับ การกำหนดคุณค่าสูงต่ำเรื่องเพศในสังคมไทยที่คุ้นเคยคือ

เพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่เป็นคู่สมรส โดยเฉพาะเพื่อการมีลูกและสร้างครอบครัวถือเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและให้คุณค่าสูงสุด ขณะที่ความสัมพันธ์ทางเพศของหญิงชายที่อยู่เป็นคู่แต่ไม่ได้แต่งงานกันนั้น สังคมยังไม่ให้การยอมรับเต็มที่ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์กับคนมากกว่าหนึ่งคน ส่วนความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกัน และคนข้ามเพศ ไม่ว่าจะป็นคู่ถาวรหรือไม่ก็ตาม เป็นสิ่งที่พึงปกปิดให้รับรู้ได้เฉพาะในวงแคบ เพราะสัมพันธ์ต่อการถูกประณามว่าเป็นความ “เบี่ยงเบน” “ผิดปกติ” หรือ “วิปริต” (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2547) นอกจากนี้ สังคมไทยยังใช้สองมาตรฐานในการตัดสินคุณค่ากิจกรรมที่เกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศ คือ การยอมรับพฤติกรรม การซื้อบริการทางเพศของผู้ชายว่าเป็นเรื่องค่อนข้างปกติ แต่มักรังเกียจหรือไม่ยอมรับผู้ค้าบริการ ทั้งหญิงและชาย (วราภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 9) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเพศวิถีกับรัฐและสังคม โดยเฉพาะกลไกของรัฐและสังคมในการควบคุมเรื่องเพศ ทั้งนี้จะกล่าวถึงต่อไป โดยอธิบายผ่านประเด็น ต่อไปนี้

3.1 บทบาทของรัฐในการควบคุมเรื่องเพศของเด็กและเยาวชน

ข้อมูลเรื่องชีวิตทางเพศของเด็กและเยาวชนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ นั้น สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงแตกต่าง ไม่ใช่เฉพาะแต่ในระดับของพฤติกรรมชั่วคราว หรือพฤติกรรมของเด็ก “ใจแตก” ที่หลงผิดเพียงบางกลุ่มเท่านั้น แต่ดูเหมือนว่าปรากฏการณ์เรื่องเพศของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นจะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างและช่องว่างในระดับคุณค่าพื้นฐานเรื่องเพศของคนต่างรุ่นในสังคม เช่น อายุการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกลดน้อยลงของทั้งหญิงและชาย การมีเพศสัมพันธ์แบบชั่วคราว (Casual sex) ในกลุ่มอายุน้อยมากขึ้น และการเปลี่ยนคู่ความสัมพันธ์ทางเพศบ่อยขึ้น เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมระดับพื้นฐานทางเพศทั้งสิ้น เช่น ค่านิยมการยอมรับให้เฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และไม่ถูกมองว่าเป็นเรื่องเสียหาย ค่านิยมที่มองว่าผู้ชายที่เปลี่ยนคู่นอนเป็นการแสวงหาประสบการณ์ทางเพศ ขณะที่ผู้หญิงควรรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนวันแต่งงาน และไม่ควรแสดงออกถึงความต้องการทางเพศ (วราภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 72 – 73) ซึ่งหากพิจารณา ความคิดหรือค่านิยมเหล่านี้ล้วนเป็นวาทกรรมเรื่องเพศที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้ระบบสังคมชายเป็นใหญ่นั่นเอง

กล่าวได้ว่า เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก และลัทธิบริโภคนิยมที่ให้ความสำคัญกับเงินและวัตถุเป็นหลัก ซึ่งเริ่มก่อตัวขึ้นอย่างชัดเจนในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2504) เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงประเทศให้มีความทันสมัยจวบจนถึงปัจจุบัน จึงไม่แปลกอันใดที่วัยรุ่นไทยจำนวนหนึ่ง จะหมกมุ่นในเรื่องการบำรุงบำเรอความสุขด้วยวัตถุและสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ จนบางครั้งยอมเอาตัว

เข้าแลกเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อประเทศต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา แต่มูลค่าทางวัตถุยังเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ สังคมสมัยใหม่และโลกาภิวัตน์เป็นแหล่งหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมและจิตวิญญาณใหม่กับเด็กไทย การหลั่งไหล อย่างเสรี ขาดความรอบคอบ การเปิดประตูรับวัฒนธรรมตะวันตก การนำมาตรฐาน ระบบการคิด การตีคุณค่า การยึดครองระบบสื่อมวลชนด้วยแนวคิดธุรกิจบริโภคนิยม วัตถุนิยม แบบเบ็ดเสร็จด้วยการเน้นเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มเป้าหมายการตลาดที่มีอำนาจซื้อแบบไม่ยับยั้ง ดังจะสังเกตเห็นได้จากข่าวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กนักเรียน นักศึกษาที่ยอมขายตัวเพื่อแลกกับกระเป๋า เสื้อผ้า รองเท้า โทรศัพท์มือถือ หรือค่าเทอม ออกเที่ยวกลางคืน ขายบริการแฝงไปกับการเที่ยว เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2547 หน้า 2-11) เหล่านี้ล้วนเป็นการก่อตัวของค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศที่เป็นผลพวงมาจากลัทธิบริโภคนิยมและวัตถุนิยม อันส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนมองว่าการมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับสิ่งของต่าง ๆ เป็นเรื่องปกติ โดยเฉพาะในช่วงรัฐธุรกิจ ที่มี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2544 – 2549) แนวคิดเรื่อง “ฟรีเซ็กซ์” แพร่กระจายเป็นปรากฏการณ์ในสังคมชัดเจน ดังปรากฏในงานวิจัยชิ้นหนึ่ง พบว่าในกลุ่มวัยรุ่นมีคำพูดที่ใช้พูดกันว่า ผู้หญิงของพวกเรา และผู้ชายของพวกเรา ซึ่งหมายความว่า ผู้หญิง ผู้ชาย คนนั้นเป็นของสาธารณะสำหรับกลุ่มนั้น ๆ กล่าวคือ เขาและเธอมีเพศสัมพันธ์ได้กับทุกคนในกลุ่ม ไม่ใช่เป็นของใครแต่เพียงคนเดียว หรือทุกคนร่วมด้วยช่วยกันเป็นเซ็กซ์หมู่ก็มี (อมรวิทย์ นาคทรรพ, 2547, หน้า 16)

ค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชนจึงเป็นปัญหาใหญ่ในสังคม ที่รัฐทุกยุคสมัยให้ความสนใจดำเนินการแก้ไข ซึ่งการดำเนินการแก้ปัญหาของรัฐในทางปฏิบัติมักปรากฏออกมาในรูปแบบของการรณรงค์ผ่านสื่อ การควบคุมสื่อ เช่น พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ว่าด้วยการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ รวมทั้งพยายามเร่งขจัดสื่อลามกอันเป็นสิ่งแปลกปลอมที่แพร่กระจายเข้ามาในสังคม ทำให้เด็กสนใจเรื่องเพศ การพยายามห้ามและยับยั้งไม่ให้เด็กและเยาวชนยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยใช้กรอบวัฒนธรรมและค่านิยมทางเพศที่ดั่งงามของสังคมเป็นบรรทัดฐาน โดยการออกกฎหมายควบคุม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในหมวด 7 ว่าด้วยการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาที่ระบุถึงมาตรการควบคุมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาพร้อมมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืน และกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาที่ถือเป็นความผิดไว้ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมทางชู้สาวที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ และเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี เป็นต้น นอกจากนี้ ยังห้ามนักเรียนและนักศึกษาออกนอกสถานที่พักเวลากลางคืนเพื่อ

เที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น (วราภรณ์ แหม่มสนิท, 2551, หน้า 18,74 – 75) ตลอดจนการเรียกร้องให้ครอบครัวเข้ามาแก้ปัญหาเรื่องเพศให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ดูเหมือนว่าจะยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาระบบในเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการปัญหาแบบเดิมน่าจะใช้ไม่ได้ผลอีกต่อไปในบริบทของสังคมโลกยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและเปิดกว้างมากขึ้นอย่างเช่นในปัจจุบัน

ดังพิจารณาได้จากความคิดเห็นของ 'หนึ่ง' ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่ง ที่ปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

"ในฐานะที่พี่ก็เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำงานเกี่ยวข้องกับการดูแลประชาชน พี่ก็มองว่ารัฐก็ได้พยายามแล้วนะที่จะสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดสิ่งที่ไม่ดีไม่งามในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎหมาย การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดึงเรื่องเช็กส์ที่ไม่ดีออกไปจากสังคม บ้างเรื่องประชาชนก็เห็นด้วย บางเรื่องประชาชนก็ต่อต้าน มันก็ลำบากเหมือนกันนะไอ้เรื่องอย่างนี้ ความคิดของคนมันไม่เหมือนกัน ยิ่งโดยเฉพาะในสังคมโลกยุคปัจจุบัน คนเราก็มีอิสระที่จะคิดจะทำมากขึ้น เป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องส่วนบุคคลอีกต่างหาก ถอยไปสัก 10 ปี 20 ปี ไม่น่าจะมีอะไรมาก ยิ่งในสมัยพ่อที่เป็นหนุ่มคงไม่มีปัญหาอย่างนี้ น่าจะควบคุมดูแลกันง่ายกว่านี้"

(หนึ่ง, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2552)

3.2 บทบาทของรัฐกับการควบคุมเรื่องเพศในสื่อ

เมื่อกล่าวถึงปัญหาค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย นับตั้งแต่เริ่ม วัฒนธรรมตะวันตก ที่มุ่งเน้นความทันสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการเข้ามาของทุนนิยมและบริโภคนิยม จวบจนปัจจุบัน สิ่งที่น่าประหลาดใจและถูกเชื่อมโยงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศด้วยเสมอคือ ความแพร่หลายของสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ที่มีถูกเรียกว่า "สื่อลามก" เช่น หนังสือโป๊ การ์ตูนโป๊ หนังสือโป๊ รวมไปถึงจนถึงสื่ออินเทอร์เน็ตประเภทเว็บโป๊ทั้งหลายเหล่านี้ ล้วนถูกมองว่าเป็นตัวการสำคัญที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศต่างไปจากบรรทัดฐานเดิมของสังคม

หากพิจารณาในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมานี้ (พ.ศ. 2502 – 2552) ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปอย่างก้าวกระโดด การสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้รับการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางและหลากหลาย อุปกรณ์การสื่อสารต่างมีราคาถูกลงและ

เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้จำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่นิยมใช้สื่อเพื่อความบันเทิง บางส่วนได้เปลี่ยนแปลงการเข้าถึงสื่อจากสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ไปสู่ความบันเทิงในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยว อีเมลล์พูดคุยผ่านระบบออนไลน์แบบข้อความเสียง หรือเสียงพร้อมภาพผ่านเว็บแคม เกมส์คอมพิวเตอร์ เกมส์ออนไลน์ การใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพหรือคลิปวิดีโอแล้วส่งต่อกัน เป็นต้น สำหรับสื่อที่ถูกนำมาใช้เพื่อความบันเทิงในเรื่องเพศซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัววัฒนธรรมตะวันตกและพฤติกรรมทางเพศผ่านสื่อ อาจแบ่งได้เป็นยุคสมัยดังนี้คือ

1. หนังสือโป๊ปกขาวหรือหนังสือปกขาว เริ่มแพร่หลายราว ปี พ.ศ. 2500
2. หนังสือโป๊ปกสีใส่ขาว เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2515
3. หนังสือโป๊ปกสีเย็บมุงหลังคา เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2525
4. วีดีโอเทปโป๊ เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2523
5. วีซีดีโป๊ เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2536
6. ดีวีดีโป๊ เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2542
7. อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์โป๊ เริ่มแพร่หลาย ราว ปี พ.ศ. 2547

ในขณะเดียวกันรัฐก็ได้แสดงความรู้สึกกังวลต่อการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อความบันเทิงในเรื่องเพศของเด็กและเยาวชนไทย ดังตัวอย่างที่พบในการศึกษาค้นคว้าของ อมรวิรัช นาครทรรพ (2547) ที่ระบุว่าเด็กไทยมีแนวโน้มเสพสื่อลามกทั้งจากวีซีดี และอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ การถ่ายภาพและการโหลดภาพผ่านโทรศัพท์มือถือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เด็กและเยาวชนจะเข้าถึงสื่อลามกได้อย่างกว้างขวาง ดังจะสังเกตได้อีกจากรายงานผลการศึกษาค้นคว้าฉบับหนึ่ง พบว่า ชายไทยทุกคนที่ตอบแบบสอบถามเคยดูสื่อลามก โดยดูครั้งแรกกันตั้งแต่ประถมปลายถึง ร้อยละ 52 เริ่มดูในช่วงมัธยมต้น ร้อยละ 45 และเพิ่งจะมาได้ดูตอนเข้ามหาวิทยาลัย ร้อยละ 3 โดยสื่อลามกที่ดูครั้งแรกนั้น ร้อยละ 44 เป็นวีดีโอ ร้อยละ 38 เป็นหนังสือโป๊ และร้อยละ 16 เป็นการดูลามก (อมรวิรัช นาครทรรพ, 2547, หน้า 16) กอปรกับการนำเสนอของสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศมักเป็นประเด็นภาพลักษณ์ของผู้หญิง เช่น การนำเสนอภาพผู้หญิงในลักษณะที่เป็นวัตถุทางเพศ การที่สื่อนำเสนอภาพดาราดาวหญิงที่นุ่งน้อยห่มน้อย เรื่อยไปจนถึงเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่ขาดสาระประเทืองปัญญา นำเสนอจากการกอดจูบลูบคลำอย่างถึงพริกถึงขิง (วราภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 41) เหล่านี้ล้วนทำให้วัยรุ่นไทยเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าวได้ ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้สื่อและรับสื่อของเด็กวัยรุ่นยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ดังปรากฏข้อสังเกตว่า “เด็กสมัยนี้จับกันและ ‘นัดบอด’ กันทางอินเทอร์เน็ตนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเพศได้

ไม่ยาก เพราะเด็กวัยรุ่นจำนวนมากเชื่อว่า 'มีแฟน' กับ 'มีเซ็กส์' เป็นเรื่องเดียวกัน 'ห้องสนทนา' (Chat Room) ในอินเทอร์เน็ตบางโปรแกรมก็กลายเป็นห้อง 'เซ็กส์สนทนา' ระหว่างหนุ่มร้อนเร้ากับสาวร้อนเงินที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอย่างโจ่งครึม" เป็นต้น (อมรวิชัย นาคกร ทรรพ, 2547, หน้า 31)

ในงานวิจัยของ อูมาวัลย์ จันทะแก้ว (2547, หน้า 60) เกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลของพฤติกรรมกรเปิดรับเนื้อหาทางเพศผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น ซึ่งให้เห็นว่า สื่ออินเทอร์เน็ตมีผลต่อแนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือสรีระทางเพศด้วย โดยผู้ชายให้ความสำคัญกับความเป็นชายสมชายอยู่ซึ่งขนาดอวัยวะเพศ ทั้งนี้เพราะคิดว่าขนาดจะทำให้ฝ่ายหญิงมีความพึงพอใจได้ นั่นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเยาวชนสามารถเข้าไปสืบค้นหรือดูภาพที่เกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านอินเทอร์เน็ตก็อาจเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบกับนักแสดงหรือคนอื่น ๆ ในเรื่องสรีระเพศ กลายเป็นข้อกังวลใจเกี่ยวกับปฏิบัติการทางเพศในชีวิตจริงโดยไม่สามารถแยกแยะออกว่าอะไรคือการแสดงอะไรคือการนำเสนอ

ดังนั้น รัฐจึงออกกฎหมายหรือมาตรการเพื่อเข้ามาสอดส่องตรวจตรา แต่ก็ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างที่เห็นผลเท่าใดนัก อีกทั้งเทคโนโลยีที่จำเป็นในการปฏิบัติการของภาครัฐที่มีอยู่นั้นก็ไม่สามารถไล่ได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีโลกไร้พรมแดนนี้ เด็กและเยาวชนจึงมีโอกาสเข้าถึงสื่อที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐมากขึ้น (วราภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 42) จากปัญหาดังกล่าว สิ่งที่รัฐดำเนินการคือ การออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุม ซึ่งยังเป็นวิธีการแบบเดิมที่รัฐคุ้นเคย หากย้อนกลับไปพิจารณาจะพบว่า มาตรการควบคุมต่อต้านสื่อลามกมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และได้มีพัฒนาการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด แม้ในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายสำคัญช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ปรากฏข้อความที่เกี่ยวกับคำว่าลามก ส่วนกฎหมายอื่น ๆ ในชั้นหลังก็ให้ความสำคัญไว้ด้วย เช่น ในกฎหมายลักษณะอาญา โดยเฉพาะใน ส่วนที่ 6 ว่าด้วยการกระทำอนาจาร หมวดที่ 1 ความผิดฐานกระทำอนาจารเกี่ยวแก่สาธารณชน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมวัตถุหรือสิ่งของลามก มาตรา 240 บัญญัติว่า "ผู้ใดเอารูปภาพหรือสมุดหรือสิ่งใดใด อันมีลักษณะ เป็นของลามกอนาจารออกขายหรือทอดตลาดก็ดี หรือเอาของลามกอนาจารที่ว่ามีมานั้นแสดงโดยเปิดเผยแก่สาธารณชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษานุโทษเปนสามฐาน คือ ฐานหนึ่งให้จำคุก ไม่เกินกว่าหกเดือน ฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วย" ส่วนในพระราชบัญญัติปรามการทำ ให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช 2471 โดยระบุไว้ในมาตรา 3 บัญญัติว่า "ผู้ใด เพื่อประโยชน์หรือในทางค้าขาย จำหน่าย หรือแสดงออกแก่สาธารณชน บังอาจทำ ทำให้มีขึ้น มีไว้ในครอบครอง นำหรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ พาไป ทำให้แพร่หลาย ให้ยืม

หรือส่งผู้อื่นให้นำหรือส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ หรือพาไปซึ่งหนังสืออันบุคคลแต่งขึ้น ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งที่พิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ที่ลามก หรือวัตถุอันลามก อย่างอื่นก็ดี หรือประกอบกิจกรรม หรือมีส่วนในกิจกรรมเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งอันลามกดังกล่าวแล้ว จะในทางสาธารณะหรือในส่วนเอกชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา” และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ใด เพื่อจะช่วยในการทำให้แพร่หลาย หรือช่วยในการค้า วัตถุอันลามกดังระบุไว้ในมาตราก่อน บังอาจประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบทั่วกันไปว่ามีบุคคลทำให้แพร่หลาย หรือทำการค้าขายซึ่งวัตถุเช่นว่านี้ก็ดี หรือประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบทั่วกันไป โดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ดี ว่าบุคคลอาจหาวัตถุอันลามกดังกล่าวนั้นได้โดยวิธีใด ฉะนั้นท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน”

นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 และยกเลิกให้กฎหมายลักษณะอาญา โดยบัญญัติความผิดเกี่ยวกับสิ่งของลามกไว้ในลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 287 ได้นำบทบัญญัติมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติปราบปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช 2471 มารวมกัน โดยมีการบัญญัติเพิ่มเติมถึงวัตถุหรือสิ่งของลามกไว้ คือ แถบบันทึกเสียง และแถบบันทึกภาพ เนื่องจากปรากฏว่าสิ่งดังกล่าวได้ผลิตขึ้นตามความเจริญของเทคโนโลยีสิ่งพิมพ์ และกำหนดฐานความผิดไว้ 3 กรณี ได้แก่ ข้อที่ 1 ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกนอกราชอาณาจักร พาไป หรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลายด้วยประการใด ๆ ซึ่งสิ่งลามก การทำหรือผลิต คือ ทำให้เกิดมีขึ้น เช่น การเขียน หรือการพิมพ์ เป็นต้น ข้อที่ 2 คือ ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องในการสิ่งลามก และข้อที่ 3 คือ โฆษณาไขข่าวว่าบุคคลใดกระทำการใน ข้อ 1 และ 2 หรือโฆษณาไขข่าวลามกนั้นหาได้จากบุคคลใด หรือโดยวิธีใด และยังมีข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับยุคสมัย (โสมนัส เจือศรีกุล, 2545, หน้า 122 – 127)

ในทำนองเดียวกัน รัฐโดยการนำของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้พยายามยกเว้นพระราชบัญญัติปราบปรามวัตถุอันลามก พุทธศักราช 2552 – 2554 แต่สภานิติบัญญัติได้ร่างพระราชบัญญัตินี้ ในปี พ.ศ. 2555 โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัตินั้นได้กำหนดมาตรการลงโทษผู้ผลิต จำหน่าย เผยแพร่ และครอบครองวัตถุที่ยั่ววุ่นให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดพฤติกรรมอันตรายด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเพศ ได้แก่ การทารุณกรรมเด็ก การฆ่าตัวตาย การใช้ยาเสพติด การกระทำผิดต่อความมั่นคงของชาติ การก่อการร้าย

ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับเพศตามกฎหมายอาญา และการใช้ความรุนแรงที่อาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิต อันสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคมที่เข้มข้นก้าวไปในพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า รัฐมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการควบคุมวัฒนธรรมทางเพศให้เป็นไปตามบรรทัดฐานหรืออุดมคติตามที่รัฐเห็นสมควร ดังจะเห็นได้จากการออกพระราชบัญญัติใหม่และปรับปรุงพระราชบัญญัติเดิมที่มีเนื้อหาหลักหลังอยู่เสมอ เช่น การออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 บัญญัติว่า “ห้ามสื่อลามกควบคุมคู่ไปกับสื่อที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ” พระราชบัญญัติจัดการพิมพ์ พ.ศ. 2550 แม้จะไม่มีภาระบัญญัติเรื่องสื่อลามกโดยตรง แต่ก็มีมาตรการเอาผิดกับสิ่งพิมพ์และหนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่เนื้อหาที่จะกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 26 ว่าด้วยเรื่องการจัดเรตติ้งภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตลอดจนพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 37 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจาร และจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์” (วรภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 45 – 47)

จากข้อกฎหมายที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นได้ว่า รัฐบาลไม่ว่าจะยุคสมัยใดนับตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนมาถึง สมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ราว พ.ศ. 2502-2549 ส่วนใหญ่มักมองสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศว่าเป็นสื่อลามกอนาจาร เป็นสิ่งเลวร้ายที่จะกระตุ้นการมรณะของคนในสังคม มาตรการส่วนใหญ่ที่ทำคือออกกฎหมายควบคุม ดังได้กล่าวมาแล้ว การที่รัฐพยายามขจัดสื่อลามกเหล่านี้ก็เพื่อบรรทัดฐานที่ติงามของสังคม ปกป้องเด็กและเยาวชนไม่ให้ถูกมอมเมา ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาเรื่องเพศอื่น ๆ ตามมา แต่ในความเป็นจริงมาตรการป้องกันเหล่านี้กลับไม่ได้ช่วยป้องกันการเข้าถึงสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในเชิงลามกอนาจารของเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากนัก ทั้งยังดูเหมือนว่าสื่อเหล่านี้กับยิ่งเพิ่มปริมาณและรูปแบบในการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วกว้างขวางและง่ายขึ้นกว่าเดิมอีกด้วยสำหรับในประเด็นนี้ ‘กิจ’ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนหนึ่งมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน สะท้อนความคิดเห็นของเขาไว้ว่า

“เกี่ยวกับการพยายามควบคุมสื่อโดยรัฐนี้ พี่ว่ามันเป็นธรรมชาตินะ รัฐคงไม่อยากให้สื่อที่นำเสนอเรื่องลามกได้แพร่หลายหรอก แม้สื่อปกติที่เป็นสาธารณะรัฐยังพยายามควบคุมเลย ใครคุมสื่อได้ก็มีกระบอกเสียง มีเครื่องห้ามเสียงไปในตัว นับประสาอะไรกับสื่อไปต่าง ๆ รัฐต้องเข้า

มาดูแลอยู่แล้ว แต่ที่ว่ามันหยาบหิมมากเลยนะ ห้ามโน้นห้ามนี้ เอาเข้าจริงก็ไม่เห็นจะบังคับใช้
อย่างจริงจังเท่าไร ยากนะจะห้ามคนดูหนังไป ใช้อินเทอร์เน็ตหารูปไป หรืออะไร ๆ ที่เกี่ยวกับไป ๆ
ทั้งหลาย คนไทยไม่กลัวกฎหมายนะ กลัวแต่ตำรวจแหละพี่ว่า ก็ว่าไป...สรุปแล้วรัฐจำเป็นต้องเข้า
มาจัดการจริง ๆ แหละไอ้เรื่องสื่อไปต่าง ๆ นี้ แต่รูปแบบไหนเท่านั้นเอง”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

3.3 บทบาทของรัฐในการควบคุมการค้าประเวณี

โสเภณีถือเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดของโลกอาชีพหนึ่งและอยู่คู่กับประวัติศาสตร์ของ
มนุษยชาติมายาวนานที่สุด เพราะตราบดีที่มนุษย์ยังคงมีกิเลส และความต้องการทางกามคุณ
อาชีพนี้คงไม่จางหายไปจากโลก แม้ว่าอาชีพโสเภณีจะเป็นอาชีพที่ถูกดูแคลน ไม่จะด้วยเหตุผลใด
ก็ตาม แต่เกือบทุกสังคมในโลกก็มีอาชีพนี้และได้ถึงการดำรงอยู่ของอาชีพนี้ หากพิจารณา สาเหตุ
ของการเกิดอาชีพโสเภณี คงมีความแตกต่างกันออกไปภายใต้บริบทพื้นที่ วัฒนธรรม และสังคม
ดังตัวอย่าง โสเภณีหรือการค้าประเวณีบางแห่งอาจเริ่มต้นที่วัฒนธรรม ความเชื่อบางมิติ เช่น ด้วย
ความเชื่อว่ามีหญิงคนใดที่อุทิศตนให้ชายได้ร่วมประเวณี ถือได้ว่าเป็นการบูชาพระเจ้า หญิงนั้นจะ
ได้รับเกียรติควรแก่การยกย่อง แม้ในวิหารของเทพเจ้าต่าง ๆ ในสมัยโรมัน หญิงสาวอาจประกอบ
พิธีกรรมให้มีการร่วมประเวณีเพื่อการบูชาเทพเจ้าได้ (ณัฐชัย วิรุฬห์วิริยะ, 2550, หน้า 37)

สำหรับในประเทศไทย การเกิดขึ้นของโสเภณี มีข้อสันนิษฐานแตกต่างกันออกไป บ้างก็
ว่าเกิดมาจากระบบทาสที่นำแบบอย่างมาจากอารยธรรมอินเดียและจีน หญิงที่เป็นทาสหรือถูกขาย
มาเป็นทาส นอกเหนือจากต้องใช้แรงงานแล้ว อาจจะต้องทำหน้าที่บำเรอผู้ชาย หรือพลีร่างกาย
ของตนเองให้แก่ชายตามคำสั่งของนาย ซึ่งอาจมีการการตบรางวัลเป็นเงินทองหรือสิ่งของต่าง ๆ
จนทำให้มีผู้คิดที่จะรวบรวมนางทาสโดยการไต่ตัวออกมาเพื่อตั้งเป็นสำนักโสเภณีอย่างเป็นทางการ
เป็นราวขึ้น และมีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนกระทั่งมาในยุคช่วงปลายรัชกาลที่ 5 ที่หญิงโสเภณี
ทั้งหลายถูกเรียกกันว่า “หญิงโคมเซียว” เนื่องด้วยได้มีกฎหมายบังคับให้สำนักโสเภณีต้องแขวน
โคมไว้ โดยการออกพระราชบัญญัติป้องกันสัจจโรครัตนโกสินทร์ ราว พ.ศ. 2451 (ณัฐชัย
วิรุฬห์วิริยะ, 2550, หน้า 37 – 39)

อย่างไรก็ตาม ความต้องการทางเพศของผู้ชายซึ่งเชื่อว่ามีอยู่ล้นเหลือและทรงพลัง
อย่างยากจะควบคุม ถ้าความต้องการทางเพศนี้ไม่ได้ระบายออกจะทำให้เกิดการข่มขืนกระทำ
ชำเราที่กระทบความอยู่ดีมีสุขของผู้หญิงในสังคม ทำให้การค้าบริการทางเพศถูกมองว่าเป็นเรื่อง
จำเป็น แต่ผู้หญิงค้าบริการกลับถูกประณามทางสังคม และการประกอบกิจกรรมเช่นนี้กลายเป็น

ตราบาปที่ติดตัวผู้หญิง ความเชื่อที่รองรับการค้าประเวณีจึงขัดแย้งกันเอง ในขณะที่การซื้อบริการทางเพศเป็นการมีเพศสัมพันธ์นอกสถาบันการแต่งงานที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชาย แต่ก็มีผู้เห็นว่าการค้าประเวณีและหญิงโสเภณีเป็นเรื่องชั่วร้าย เป็นอาการของความเสื่อมทางศีลธรรมที่สังคมต้องจัดการ

สำหรับในประเด็นนี้ 'วุฒิ' ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีอายุไล่สูงสุด ใช้ชีวิตในสังคมชเลบุรีมายาวนาน ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ เรื่องผู้หญิงอย่างว่าเนี่ยนะ...มันห้ามกันไม่ได้หรอก มันคู่กัน ก็ผู้ชายเราชอบเที่ยวมันก็ต้องมีคนขาย โดยเฉพาะเมื่อผมรุ่นหนุ่ม ถอยไปสัก 30 ปี 40 ปี กวรวีเยวนี้มันเป็นเรื่องธรรมดาเลยนะ แต่จริง ๆ แล้วผมไม่ค่อยนะ ก็มีบ้างตามเพื่อนตามฝูง ถามว่ารู้สึกอย่างไรกับผู้หญิงแบบนี้ ก็...ไปเที่ยววะ ไม่ได้คิดอะไรมาก เราเที่ยวลนุก ๆ เขาก็ขาย ไม่ได้รังเกียจนะ แต่ไอ้ที่ชอบพอกันจริงจัง คิดว่าไม่น่าจะมี เที่ยวเฉย ๆ 'ไม่ถึงกับเขามาอยู่กินด้วยกันหรอก มันคนละเรื่อง”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

ด้าน 'กิจ' ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ สำหรับพี่ มองว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไปแล้ว ผิดถูกพูดยาก ในอดีตเราก็มีผู้หญิงหากิน ปัจจุบันมันก็หมดไปได้อย่างไร อีกอย่างจะโทษผู้หญิงก็ไม่ถูกนะก็ผู้ชายเราต้องการไม่ใช่หรือ โดยเฉพาะคนที่ยังไม่ได้แต่งงานมันก็ต้องหาทางระบาย อันนี้มันก็แล้วแต่วิธีการของใครของมัน การขายบริการมันเป็นวงจระนะ ตบมือข้างเดียวไม่ดังหรอก...อันนี้ที่พูดในมุมที่ยอมรับว่ามีมันอยู่จริง ๆ ไม่ใช่มุมมองความถูกต้อง ควรไม่ควรนะ แต่สำหรับในมุมมองของรัฐแน่นอนครับ...ต้องมีการควบคุมแน่นอน ไม่มีประเทศไหนไม่ทำ แต่จะทำอย่างไรก็อีกเรื่องหนึ่ง”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

อาจกล่าวได้ว่า ทศนคติและค่านิยมทางเพศของผู้ชาย นับเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศ เพราะการแสวงหาความสุขทางเพศ การเที่ยวผู้หญิงของผู้ชายไม่ใช่ว่าขัดต่อค่านิยมของสังคมแต่อย่างใด ดังปรากฏ "ธรรมเนียมขึ้นครุ" ที่แสดงถึงความเป็นลูกผู้ชาย ส่วนผู้หญิงถูกจำกัดเสรีภาพในการคบค้าสมาคมกับเพศตรงข้าม ไม่ค่อยได้ออกสู่สังคม (ฟ้าใส วิเศษกุล, 2545 หน้า 2)

ตั้งพิจารณาได้จากความคิดเห็นของ 'บาส' ชายหนุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีสถานะเป็น นักศึกษาอยู่ ดังข้อความว่า

“รุ่นผมตอนวัยรุ่นไม่ค่อยมีแล้วนะ.. ขึ้นครูกับผู้หญิงหากิน ยิ่งหล่อ ๆ เนี่ย..เดียวผู้หญิงก็ มาเอง อีกร้อย มั่นก็วน ๆ กันอยู่ในกลุ่มเพื่อนนี่แหละครับ รู้จักกันเป็นทอด ๆ ไม่ต้องไปซื้อเชื้อที่ ไหน.. เว้นแต่มีตั้งค์ อยากรองของดี ๆ แบบนางแบบก็มีบ้างแต่นี้หมายถึงตอนเริ่มที่จะหาเงินเองได้ แล้วนะ ผมเชื่อจะไม่หมดหรอกครับ ขายเป็นบริการในบ้านเรา แต่ไอ้เรื่องขึ้นครูน่าจะเป็นรุ่นพ่อผม โน่นนะพี่ ที่เขาทำกัน”

(บาส, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

ดังนั้น การค้าบริการทางเพศจึงเป็นปรากฏการณ์ที่มีแง่มุมของความหมายทางสังคม ที่ขัดแย้งกันเอง นักทฤษฎีและนักเคลื่อนไหวในแนวทางสตรีนิยมก็มองปรากฏการณ์นี้ต่างกัน สตรี นิยมหลายกลุ่มมองว่าการค้าบริการทางเพศในฐานะรูปแบบหรือสถาบันหนึ่งของการกดขี่เอารัด เอาเปรียบผู้หญิง ที่ผู้หญิงถูกทำให้เป็นเพียงวัตถุทางเพศเพื่อสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย ในขณะที่นักสตรีนิยมบางกลุ่มมองการค้าประเวณีว่าเป็น “งาน” หรือ “อาชีพ” อย่างหนึ่งที่ไม่ต่างจากงานประเภทอื่นและผู้หญิงควรจะมีสิทธิที่จะเลือกงานประเภทนี้ได้ โดยรัฐควรจะทำให้ ความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับแรงงานประเภทอื่น ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่า กฎหมายของหลายรัฐที่ควบคุมการค้าประเวณีทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เพราะ กฎหมายลงโทษและประณามผู้ค้าบริการในฐานะผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้ลงโทษผู้ซื้อบริการด้วยทั้งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่รัฐจัดว่าเป็นบาปและผิดด้วยเช่นกัน กฎหมายของรัฐที่มีแนวทางเช่นนี้จึง กลายเป็นการซ้ำเติมผู้หญิงที่ถูกประณามหยามเหยียดและหรือถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่แล้วมากขึ้ ไปอีก โดยไม่ได้จัดการกับเงื่อนไขนานาประการที่ทำให้ผู้หญิงหลายคนเข้าสู่อาชีพค้าบริการทาง เพศ ไม่ว่าจะเป็นความยากจนหรือการล่อลวง ข้อเสนอของสตรีนิยมในการแก้ไขกฎหมายของรัฐที่ เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศจึงเป็นไปในทิศทางของการให้ความช่วยเหลือและสร้างโอกาส ทางสังคมและเศรษฐกิจให้กับผู้ค้าประเวณีแทนการประณามและลงโทษโดยรัฐ แนวคิดเช่นนี้ ปรากฏในกฎหมายปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งพยายามจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเอา ผิดลงโทษและให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์ผู้ค้าบริการ

จะเห็นได้ว่า แนวนโยบายสาธารณะและกฎหมายของรัฐไทยเกี่ยวกับการค้าประเวณีได้ เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา โดยเป็นผลมาจากปัจจัยภายในที่ถูกรับมองว่าเป็นปัญหา เช่น การ

แพร่ระบาดของโรคที่ติดต่อโดยการมีเพศสัมพันธ์ และปัจจัยภายนอก เช่น กระแสด้านการค้าบริการทางเพศของเด็ก หรือการค้ามนุษย์ในระบบการเมืองระหว่างรัฐ สถานะและความหมายของการค้าประเวณีได้เปลี่ยนแปลงไปโดยอิทธิพลของความเชื่อภายนอกที่ปรากฏในข้อตกลงระหว่างรัฐ ที่รัฐไทยรับรองพระราชบัญญัติสัญจรโรค ร.ศ.127 ให้การค้าประเวณีว่าเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายและอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ รัฐออกใบอนุญาตสำหรับสถานประกอบการและผู้ค้าบริการ หลังจากรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศเรื่องปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ.1921 รัฐไทยได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2471 เมื่อประเทศไทยได้เข้ามาเป็นภาคีของอนุสัญญาปรามการค้าบุคคลและการแสวงหาประโยชน์จากการเป็นโสเภณีของผู้อื่น ค.ศ. 1949 ซึ่งต่อต้านการควบคุมการค้าประเวณีโดยรัฐ และขัดแย้งกับเนื้อหาของ พ.ร.บ. สัญจรโรค จึงต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาโดยการตราพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ขึ้นมาใช้แทน กฎหมายนี้บัญญัติให้การค้าประเวณีเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและมีการกำหนดบทลงโทษไว้ด้วย นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้บัญญัติให้การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสอลงผู้หญิงเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นเป็นความผิด

แต่ทั้งกฎหมายปรามการค้าประเวณีและกฎหมายอาญาซึ่งต่างก็กำหนดบทลงโทษการกระทำหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศก็ไม่สามารถ "ปราม" กิจกรรมเหล่านี้ได้ การค้าบริการทางเพศในสังคมไทยได้ขยายตัวและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น วิถีปฏิบัติของคนในสังคมไทยในเรื่องการซื้อขายบริการทางเพศสวนทางกับกฎหมายที่มีรากฐานความเชื่อที่รับมาจากภายนอก นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการทำให้อุตสาหกรรมค้าประเวณีเฟื่องฟูขึ้น ด้วยเหตุดังนี้ การค้าบริการทางเพศจึงถูกมองว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนของสังคมไทยมาเป็นเวลานาน เช่น ในการพิจารณาร่างแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ใน พ.ศ. 2519 ได้มีการหยิบยกการค้าประเวณีว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขมากกว่าการเข้าไปกำกับความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัว แต่การแก้ไขกฎหมายของรัฐในเรื่องนี้กลับต้องใช้เวลายาวนานเนื่องจากความผันผวนทางการเมือง ในช่วง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ต่อมาจน นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี (ราว พ.ศ.2518 - 2520) ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ตกไป ต่อมาการขยายตัวของธุรกิจการค้าประเวณีประกอบกับการแพร่กระจายของโรคเอดส์ทำให้ "ปัญหาโสเภณี" ยังคงเป็นปัญหาเร่งด่วนของสังคมไทยเรื่อยมา

3.4 บทบาทของรัฐในการส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียม

โดยปกติสังคมไทย ฝ่ายชายมักจะมองว่าผู้หญิงไทยมีอำนาจมากในครอบครัวอยู่แล้ว เป็นผู้ถือเงินและอยากจะทำอะไรก็ได้ แต่ทางด้านกฎหมายและในระบบ "ทางการ" นอก

ครอบครัว สังคมไทยมักจะเสนอกฎหมายเป็นใหญ่ตลอดมา การปรับตัวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่เป็นการปรับตัวโดยใช้ตัวอย่างประเทศตะวันตก งาน “ทางการ” หรืองาน “นอกบ้าน” จึงถูกมอบให้เป็นของผู้ชาย ผู้ที่ทำงานในระบบราชการระยะแรกเทียบได้กับขุนนางในสมัยก่อนจึงมักเป็นผู้ชาย การติดต่อธุรกิจการค้าซึ่งระยะหนึ่งอยู่ในมือของคนจีนหรือลูกหลานจีนก็ต้องใช้ผู้ชายเป็นหลัก สำหรับในชนบทยุคอดีตงานด้านเกษตรกรรมเป็นงานของครอบครัว ชายหญิงช่วยกันทำนา ลูกชายเลี้ยงควาย เมื่อรัฐนำระบบทะเบียนราษฎรเข้ามาใช้ มีการทำสำมะโนครัวและจดทะเบียนต่าง ๆ ขึ้น เริ่มราว ปี พ.ศ. 2457 แต่ทะเบียนบ้านยุคแรกนั้น เกิดในปี พ.ศ. 2499 (กรมการปกครอง, 2556) และผู้ชายถูกกำหนดให้เป็นหัวหน้าครัวเรือน ทั้ง ๆ ที่งานในบ้านส่วนใหญ่เป็นงานที่ผู้หญิงทำ ความสับสนที่เกิดขึ้นในช่วงที่รัฐนำเอาอุดมการณ์พัฒนาเข้ามาใช้นี้มีผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า ชายเป็นหัวหน้าครัวเรือนและเป็นผู้หารายได้เข้าบ้าน ทั้ง ๆ ที่งานด้านเกษตรเป็นงานที่ต้องทำระดับครัวเรือนไม่ใช่ระดับบุคคล เพศชายหรือเพศหญิง

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐถูกผลักดันให้มองประเด็นเรื่องความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย ก็กลับใช้แนวคิดที่ว่าชายเป็นหัวหน้าครัวเรือนและพัฒนาแล้ว ส่วนหญิงจะต้อง “ถูกพัฒนา” จนมีโครงการพัฒนาสตรีเกิดขึ้นมากมาย งานพัฒนาสตรีคืองานส่งเสริมอาชีพ คือหางานให้ผู้หญิงทำ ในยามว่าง และงานเพิ่มรายได้ คือ การหางานให้ผู้หญิงหาเงินมาใช้จ่ายในครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ผลคือผู้หญิงถูกบังคับให้ทำงานหนัก ไม่ว่าจะเป็นงานเกษตรในชนบทและงานหารายได้ในเมือง และทำงานเสริมรายได้ พร้อม ๆ กับการทำงานบ้าน เพราะผู้ชายมักจะถือว่างานบ้านเป็นงานของผู้หญิง ความสับสนนี้เป็นภาระหนักสำหรับผู้หญิง หลังทศวรรษสตรีในปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) จึงได้มีการปรับงานพัฒนาสตรี และมองว่าหญิงชายมีหน้าที่ต้องทำงานหารายได้ทั้งสองฝ่าย และงาน “พัฒนา” สตรีจะต้องพิจารณา คือ งานส่งเสริมให้ผู้หญิงมีอาชีพหลักที่มั่นคงไม่ใช่งานอาชีพรองเสริมรายได้อีกต่อไป อาจกล่าวได้ว่า คนไทยเริ่มต้นตัวเรื่องสถานภาพและความสัมพันธ์หญิงชาย เมื่อองค์การสหประชาชาติ ประกาศให้ปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) เป็นปีสตรีสากลและทศวรรษ 1975 - 1984 (พ.ศ. 2518-2527) เป็นทศวรรษสตรีสากล

ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 – 2488) จนถึง พ.ศ. 2523 งานด้านสตรีมีลักษณะเป็นงานสงเคราะห์ ช่วยเด็กอนาถา ช่วยระดมความช่วยเหลือกรณีน้ำท่วม ไฟไหม้ ฯลฯ เช่น กลุ่มภรรยาแม่บ้านทหารตำรวจ สมาคมนักเรียนเก่าต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพฯ สำหรับในส่วนที่ก้าวหน้าช่วงนั้นคือสมาคมอาสาสมัครหญิงไทย สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า พ.ศ. 2516 มีกลุ่มก้าวหน้าพยายามจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ขึ้น แต่องค์กรเหล่านั้นเกิดเป็นรูปธรรมชัดเจนจริง ๆ หลัง พ.ศ. 2523 เมื่อรัฐมี

นโยบายเปิดกว้าง ดังตัวอย่างสมาคมและมูลนิธิที่ทำงานด้านผู้หญิงซึ่งเกิดขึ้นอีกคือ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย และสมาคมที่เป็นสมาชิกของ สภาสตรีแห่งชาติกับสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย อีกหลายองค์กร ล้วนถือเป็นองค์กรประชาสังคมทั้งสิ้น (จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์, 2547)

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อองค์การสหประชาชาติจัดประชุมปีสตรีสากลมีผู้แทนประเทศไทยเข้าร่วมประชุมด้วย การประชุมครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.1975 (พ.ศ. 2518) และครั้งต่อ ๆ มา เช่น ที่กรุงเม็กซิโก ปี ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) ที่กรุงโคเปนเฮเกน ปี ค.ศ.1985 (พ.ศ. 2528) ที่กรุงไนโรบี และปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) ที่กรุงปักกิ่ง มติที่ประชุมมีการระบุชัดเจนว่างานด้านพัฒนาสตรีควรมีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ประเทศต่าง ๆ ควรมีหน่วยงานที่ดูแลกิจการด้านสตรี รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจกรรมด้านสตรีผ่านหน่วยงานสตรีและหน่วยงานปกติ การผลักดันผ่านองค์กรรัฐได้ผลพอสมควร แต่ขณะเดียวกันกลุ่มที่ทำงานด้านสตรีทั่วโลกก็ยังรู้สึกว่าการรัฐทำงานล่าช้า ถูกกีดกัน กิจกรรมไม่ก้าวหน้า การประชุมปีสตรีสากลในครั้งหลัง ๆ จึงมีการจัดประชุมองค์กรประชาสังคมด้านสตรีคู่ขนานไปกับการประชุมขององค์กรรัฐ สร้างความคึกคัก และสามารถผลักดันแนวคิดเรื่องการพัฒนาสตรีได้ไกลกว่ากิจกรรมของรัฐ จากการผลักดันหลาย ๆ ทางนี้ ยังผลให้รัฐบาลไทยจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีขึ้น หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานระดับกองขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2532 และได้เสนอขอจัดตั้งเป็นหน่วยงานระดับกรมและได้รับอนุมัติในปี พ.ศ. 2540 ส่วนองค์กรที่ทำงานด้านเด็กคือ สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) แล้ว (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, หน้า 242 – 243)

งานพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) ซึ่งเน้นในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยและให้การศึกษาแก่เด็ก องค์กรเอกชนต่างทำงานสงเคราะห์เด็กอนาถาและให้ทุนการศึกษาเรื่อยมา แตกต่างกับกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ ซึ่งพยายามส่งเสริมการฝึกและพัฒนาอาชีพ และการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) และแผนแก้ปัญหาความยากจนใน แผนฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้หญิง งานส่งเสริมการพัฒนาอาชีพมีผลทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระทำงานและหาเงินเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีองค์กรประชาสังคมที่เน้นกิจกรรมด้านการสร้างจิตสำนึก และแก้ปัญหาเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็กโดยตรงมากขึ้น เช่น ประเด็นปัญหาการค้าหญิง การต่อต้านนักท่องเที่ยวยุโรป

การทารุณทางเพศ การแก้กฎหมายที่จำกัดความเสมอภาคทางเพศ ฯลฯ กลุ่มที่ทำงานด้านผู้หญิง วิเคราะห์ว่านโยบายพัฒนาเศรษฐกิจมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้หญิงและเด็ก เพราะในระบบ เศรษฐกิจเงินตรา ส่งผลให้มีความจำเป็นต้องหาเงิน และวิธีการหารายได้ของกลุ่มผู้หญิงและเด็ก วัยรุ่นเองอาจเป็นวิธีการที่ใช้กำลังกาย เช่น การทำงานในโรงงาน หรือการรับงานไปทำที่บ้านแบบ หามรุ่งหามค่ำ จนร่างกายทรุดโทรม หรือผู้หญิงและวัยรุ่นอาจเลือกงานขายบริการทางเพศ ซึ่ง ปัจจุบันมีทั้งบริการเพศหญิงและเพศชาย นอกจากนี้วิธีการหารายได้ของกลุ่มธุรกิจบางกลุ่มในรูป ของกิจการค้าหญิงและวัยรุ่น เรียกได้ว่าเป็นอาชญากรรม และกิจการเหล่านี้ขยายวงกว้างเป็น ธุรกิจข้ามชาติ เป็นส่วนของกระบวนการโลกาภิวัตน์อีกรูปแบบหนึ่ง (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, หน้า 242 – 243)

สำหรับประเด็นทางวัฒนธรรมที่น่าจะพิจารณาในเรื่องนี้คือ การพยายามอ้างว่าปัญหา โสเภณีเป็นปัญหาโลกแตก เป็นปัญหาสังคมที่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยพุทธกาล และเป็นส่วนของ วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ในประเด็นเดียวกันนี้ นักวิชาการด้านปรัชญามองว่าความสัมพันธ์หญิง ชายในสังคมพุทธ ตามคำสอนพุทธศาสนาคือความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างประสาน ประโยชน์ มีเมตตากรุณาต่อกัน ส่วนในสังคมตะวันตกแนวคิดทุนนิยมได้ปรับคำสอนคริสเตียนมา ให้สอดคล้องกับการพัฒนาแบบทุนนิยมในช่วงของการปฏิรูปศาสนาในยุโรป (Reformation) จึงมี การอ้างว่าความคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเป็นค่านิยมตะวันตกและไม่เหมาะกับสังคมไทย แต่ในเมื่อ ประเทศไทยรับทุนนิยมเข้ามาเต็มรูปแบบจนทำให้วิถีชีวิตและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน มนุษย์และครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป การพิจารณาเรื่องสิทธิส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องมีเพราะจะ หวังพึ่งเมตตา กรุณา แบบเดิม ๆ คงจะไม่ได้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, หน้า 242 – 245)

นอกจากนโยบายการส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาคระหว่างชายหญิงแล้ว การส่งเสริมสิทธิความเสมอภาคในกลุ่มเพศวิถีอื่นนอกกระแสก็เป็นสิ่งที่รัฐควรให้ความสนใจ เพราะในอดีตรัฐไม่เคยมองว่าเรื่องความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นสาธารณะที่รัฐจะต้องให้ ความสนใจ เนื่องจากทัศนคติโดยรวมของสังคมไทยมองว่าประเด็นดังกล่าว ไม่ว่าจะเรียกว่าเป็น เพศที่สาม เพศนอกกระแส คนกลุ่มน้อยในเรื่องเพศ หรือกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็ ตาม เป็นกลุ่มคนที่มี “ความเบี่ยงเบนทางเพศ” หรือ “ความผิดปกติ” ในช่วง พ.ศ. 2548 – 2551 ประเด็นสาธารณะเรื่องความหลากหลายทางเพศได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดในสังคมไทย การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาค ในเรื่องความหลากหลายทางเพศมีลักษณะ เป็นขบวนการและมีบทบาทชัดเจนมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2548 เครือข่ายความหลากหลายทาง เพศในประเทศไทย ได้เรียกร้องให้กระทรวงกลาโหมเปลี่ยนแปลงวิธีการระบุผลการเกณฑ์ทหาร

สำหรับหญิงข้ามเพศ จากกรณีนี้เองนำไปสู่การรณรงค์เรียกร้องของเครือข่ายความหลากหลายทางเพศ และประสบความสำเร็จในช่วงแรก ต่อมาภายหลังการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ระหว่างที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ ได้ยื่นข้อเสนอต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขอให้เพิ่มข้อความในมาตรา 30 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญจากเดิมที่ระบุว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” ให้เป็น “ชาย หญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิเท่าเทียมกัน” แต่ก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีมติไม่รับข้อเสนอให้บรรจุคำว่า “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไว้ในรัฐธรรมนูญ” ด้วยเหตุผลที่ว่า วลีดังกล่าวมีความหมายคลุมเครือเข้าใจยาก สันคมยอมรับเพศวิถีที่แตกต่างหลากหลายในทางพฤตินัย แต่ไม่อาจยอมรับในทางนิตินัย แต่อย่างไรก็ตาม การยื่นข้อเสนอดังกล่าวได้สร้างประเด็นความหลากหลายทางเพศอย่างจริงจัง นับเป็นครั้งแรกที่วาทกรรมเรื่องความหลากหลายทางเพศวิถีสถาปนียกเข้าไปถึงพื้นที่ในสถาบันการเมืองระดับชาติได้ในประเด็นเรื่องสิทธิและความเสมอภาค แม้คำดังกล่าวจะไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ขยายความคำว่า “เพศ” ในมาตรา 30 วรรค 3 ไว้ในบันทึกเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “ความแตกต่างเรื่องเพศ นอกจากหมายถึง ความแตกต่างระหว่างชาย หรือหญิงแล้ว ยังหมายรวมถึงความแตกต่างของบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Identity) หรือเพศสภาพ (Gender) หรือความหลากหลายทางเพศ (Sexual Diversity) แตกต่างจากเพศที่ผู้หนึ่งถือกำเนิดอยู่ด้วย” จึงไม่ได้บัญญัติคำดังกล่าวข้างต้นไว้ในมาตรา 30 เนื่องจากคำว่า “เพศ” ได้หมายความว่ารวมถึงคำดังกล่าวอยู่แล้ว และจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลคนนั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคนั้น เพื่อไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากคนในสังคม เช่น การแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม (วารสารณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 49-54)

สำหรับในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูล 3 คน ได้สะท้อนความคิดเห็นของตนภายใต้บริบทของการใช้ชีวิตในสังคมเมือง จังหวัดชลบุรีไว้ว่า

“เรื่องสิทธิความเท่าเทียมกันนี้ พี่คิดว่ามันชัดขึ้นมาสัก 20 ปี แล้วมั้ง ถ้าดูจากการมีองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำอะไร ๆ เกี่ยวกับผู้หญิงโดยเฉพาะ แต่มันเป็นแค่มีการส่งเสริมนะ ในสังคมจริง ๆ แล้วผู้ชายก็มีอำนาจ มีบทบาทกว่าผู้หญิงอยู่ดี แต่ถ้าดูจากการทำงานในภาครัฐ หัวหน้าหน่วยงานที่เป็นผู้หญิงก็มีมากขึ้นนะ ผู้ว่าหญิงยังมีเลย ส่วนในสังคมชลบุรีหรือ... พี่ว่าผู้หญิงทำงานมีเยอะนะ อีกอย่างพี่ว่าผู้หญิงเก่งขึ้นด้วย ทำอะไร ๆ ได้ ไม่แพ้ผู้ชาย ดูเอาเองก็ได้ ทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ มีผู้หญิงเข้าไปร่วมด้วยเต็มไปหมด ทำราชการ ทำธุรกิจส่วนตัว คำชายยิ่งเก่ง

ทำงานโรงงานยิ่งชัด ชาวโรงงานมีเพียบ ทำไร่นานาก็ผู้หญิง ว่ากันจริง ๆ แล้วพี่ว่า ผู้หญิงอยู่ในทุกที่จริง ๆ อยู่ในทุกบทบาท สวย อ่อนหวาน เข้มแข็ง ขึ้นอยู่กับว่าเขาอยู่ที่ไหน ในบ้าน นอกบ้าน แต่ในภาพรวมระดับชาติก็ยังคงเรียกร้องกันไป อันนั้นมันเป็นเรื่องโครงสร้าง เป็นเรื่องการเมืองด้วย ส่วนเรื่องการกำกับดูแลจากรัฐในประเด็นที่เกี่ยวกับเช็กส์ที่หมิ่นเหม่ที่ไปในทางไม่ดี มันก็มีทั้งแบบปราม ๆ กับห้ามเลยนะ แต่ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุนะในบางเรื่อง แต่ก็ต้องทำ รัฐเพิกเฉยไม่ได้แน่นอน แต่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนหรือเปล่าอีกเรื่องหนึ่ง”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

“ผมหัวโบราณครับ...เรียกร้องสิทธิอะไรเกี่ยวกับผู้หญิงนี้ ไม่ได้สนใจอะไรหรอกครับ ก็ว่ากันไป...แต่ไม่ได้ชัดเจนครับ ให้มันทำได้จริง ๆ เอะ...แต่ที่ผมยอมรับแน่นอนเลยก็คือ ผู้หญิงส่วนใหญ่ก็ทำดีอยู่แล้ว อย่างผมนี้ก็ให้แม่บ้านดูแลอะไรหลายอย่าง วางใจเขา เขาก็ทำของเขาได้ คุยกันบ้าง ปรึกษากันบ้าง ก็ฟังกันนะครับ ยิ่งเขาดีเราก็งงใจ...ไม่ได้กลัวเมียนะครับ (หัวเราะ) บอกตรง ๆ อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่หนุ่มไม่ค่อยมีปัญหา ดูแลกัน แบ่งกันทำงาน ”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

เป็นที่น่าสังเกตว่า บทบาทของรัฐที่มีต่อประเด็นปัญหาเรื่องเพศในมิติต่าง ๆ มักสะท้อนออกมาในลักษณะของความกังวลและพยายามเข้าไปจัดการควบคุม กำหนดเกณฑ์ และชี้แนะตามอุดมคติอันเป็นบรรทัดฐานของสังคม และยังเมื่อมีเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกับกรอบความถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะที่ถูกลำเลียงผ่านสื่อจนกระทั่งทำให้ผู้คนเกิดความสนใจ รัฐจึงยิ่งเข้มงวดมากขึ้น ซึ่งอาจแผ่วจางหายไปเมื่อเหตุการณ์คลี่คลาย ดังกรณี ปัญหาสื่อกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศที่มักถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นอยู่เนือง ๆ ตามสถานการณ์ เช่น การตรวจตราไฟรั่วรั้ง การโชว์เรือนร่างผ่านแคมฟร็อก การบุกจับกุมร้านหนังสือที่แอบขายการ์ตูนโป๊ หรือการกวาดล้างภาพยนตร์วีซีดี ดีวีดีไป ในแหล่งที่มีการประกอบธุรกิจอย่างโจ่งแจ้ง เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุผลส่วนใหญ่ที่รัฐนำมาเป็นข้ออ้างในการจัดการหรือควบคุมก็คือ รัฐจำเป็นต้องเข้ามาดำเนินการกับสื่อเหล่านี้ให้ห่างไกลจากประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนผู้บริสุทธิ์ เพื่อให้ศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามนั้นไม่เสื่อมทรมานไป แม้ว่าโดยหลักการขั้นพื้นฐานของสังคมการเมืองประชาธิปไตยแล้ว รัฐจะยึดถือให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งรวมไปถึงสิทธิแห่งจินตนาการในเรื่องเพศบนพื้นที่ส่วนตัวที่จะไม่ถูกรัฐเข้าแทรกแซงก็ตาม แต่ด้วยมายาคติที่

ผูกโยงกับสื่อกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศ ผสมกับความหวาดกลัวว่าสื่อดังกล่าวจะเข้ามาทำลายบรรทัดฐานที่ดีงามของสังคม รัฐจึงต้องเข้ามาจัดการควบคุมพื้นที่แห่งจินตนาการส่วนบุคคล เพื่อแลกกับความดีงามและความเหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคมที่ควรจะเป็น

ดังพิจารณาเพิ่มเติมได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็ทำไปสิพี่..อยากทำอะไรก็ทำ ผมเข้าใจ ผู้ใหญ่ก็คิดอย่างนี้แหละครับ กลัวว่ามันจะไม่ดี ต้องควบคุมดูแล แต่พี่คิดเอาเองละกัน บางเรื่องมันต้องเกิดขึ้นก่อน ลองทำก่อนถึงจะรู้ว่าเป็นอย่างไง ก็รู้ครับไม่ไม่ดีในสายตาเขา แต่ตามพี่จริง ๆ ในช่วงวัยรุ่นพี่ไม่อยากจะลอง อยากทำอะไรก็ทำ...แต่อะไรที่มันเกินไปอันนี้มันก็ขึ้นอยู่กับคน ๆ นั้นด้วยนะ ก็อย่างว่าแหละผมเข้าใจว่าผู้ใหญ่ในบ้านเมืองเขาก็จำเป็นจะต้องเข้ามาดูมาแล เป็นเรื่องปกติ...แต่ไอ้เรื่องหนังโป๊ เว็บโป๊นี่...ห้ามไม่ได้หรอกครับ...จริง ๆ”

(บาท, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

ไม่ต่างกันนัก ‘พัน’ ผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานะเป็นหนุ่มโสด ประกอบอาชีพรับราชการได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้ว่า

“แน่นอนครับรัฐบาลไหน ๆ ก็ต้องเข้ามาจัดการสื่อที่ไม่เหมาะสมทั้งนั้น มันเป็นเรื่องที่ ไม่นั้นสังคมจะเป็นอย่างไร อีสระ เปิดกว้าง แต่เหลวแหลก จะว่าควบคุมแต่ก็เพื่อความถูกต้องเหมาะสม อันไหนสังคมรับไม่ได้ รัฐบาลก็อาจต้องกลับไปทบทวน คงไม่ทุกเรื่อง”

(พัน, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2552)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า มาตรการที่รัฐนำมาใช้ในการจัดการหรือแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสื่อกระตุ้นเร้าอารมณ์ทางเพศมีหลากหลายวิธี ดังที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ พอสรุปได้ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) นโยบายในด้านการวางแผนป้องกัน เป็นยุทธศาสตร์ที่ภาครัฐเชื่อว่า การปราบปรามผู้ค้าสื่อกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้นรัฐควรจำเป็นต้องดำเนินมาตรการป้องกันควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง หรือการสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการปรากฏของสื่อกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศ เป็นต้น 2) นโยบายในด้านการจับกุมดำเนินคดี เนื่องจากการให้ค่าสื่อกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศว่าเป็นสิ่งผิดปกติ ไม่ควรดำรงอยู่ในพื้นที่สาธารณะอย่างเปิดเผย ดังนั้นหลายหน่วยงานของ

ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งแม้จะไม่ใช่นำหน้าที่หลักของหน่วยงาน ก็สามารถอาศัยอำนาจเฉพาะด้านแก้ปัญหาส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพได้

อิทธิพลของทหารอเมริกันในสังคมไทยสมัยสงครามเวียดนาม

หลังจากที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กล่าวถึงแรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อพลวัตวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากการเข้ามาของระบบทุนนิยมต่างประเทศและกรทำให้สังคมไทยทันสมัย ซึ่งมีจุดเริ่มต้นในปี พ.ศ.2500 ที่ประเทศไทยเริ่มปรับเปลี่ยนโครงสร้างและหน้าที่ภายในระบบสังคมไทย อันถือได้ว่าเป็นเหตุปัจจัยหลักและสำคัญยิ่งต่อการพลิกโฉมประเทศไทยให้เปลี่ยนแปลงไปในหลายมิติ ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมทางเพศด้วย อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับแรงผลักดันที่มีผลต่อวิวัฒนาการวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทยนี้ คงไม่สามารถที่จะเลยการกล่าวถึงอิทธิพลของทหารอเมริกันในสังคมไทยสมัยสงครามเวียดนาม ซึ่งประเทศไทยในสมัยนั้นทำหน้าที่เป็นรัฐแนวหน้าในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้เพราะหากยอมรับว่าวัฒนธรรมทางเพศที่ปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ในวิถีสังคมไทยปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปรับรับและเปลี่ยนแปลงมาจากประเทศตะวันตก การเข้ามาของทหารอเมริกันในสมัยนั้นจึงถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพลวัตวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทยอย่างมีนัยสำคัญด้วย กล่าวคือ ประเทศไทยได้เปิดพื้นที่นอกเหนือจากการทหารให้เป็นแหล่งของความบันเทิงเริงรมย์ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ทหารอเมริกันรวม 8 ฐานทัพใหญ่ในประเทศ และนอกเหนือจากนั้นจากอีกหลายประเทศ ผลพลอยได้จากการทำหน้าที่ดังกล่าวภายใต้โครงสร้างหน้าที่นี้เอง คือสังคมไทยพัฒนาตนเองเพื่อตอบสนองการเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการทางเพศจนอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักที่นำเข้ารายได้มหาศาลสู่ประเทศไทย (เกษียร เตชะพีระ, 2550, หน้า 22) ประชาชนบางกลุ่มได้มีโอกาสเรียนรู้ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ปรับรับ เปลี่ยนแปลง ส่งต่อและแพร่กระจายวัฒนธรรมตะวันตกที่ซึมซับมาจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นทหารอเมริกันในสมัยนั้น

หากมองย้อนกลับไปในช่วงการเข้ามาของทหารอเมริกันสมัยสงครามเวียดนาม อาจจะต้องกล่าวไปถึงรัฐบาลไทยในสมัยที่มี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีด้วย (พ.ศ.2481 – 2487 และ พ.ศ. 2491 – 2500) เพราะในสมัยนั้นเริ่มมีการจัดกระแส “คอมมิวนิสต์บุก” แล้ว ในระยะเริ่มต้นของสงครามเวียดนามนั้น บทบาทของไทยเริ่มขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกานำตัวเองเข้าสู่ความขัดแย้งในอินโดจีนในปี พ.ศ. 2493 เป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่สงครามเย็นโดยที่ไทยยืนอยู่ฝั่งโลกเสรี สหรัฐได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในประเทศไทยโดยผ่านโครงการพัฒนาหรือ

ปรับปรุงฐานทัพ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทย เช่น นครราชสีมา นครพนม อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี รวมไปถึงภาคกลางและภาคตะวันออก เช่น นครสวรรค์ และชลบุรี กล่าวกันว่าล้อมวลชนของไทยต่างให้การสนับสนุนรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายด้านการสงครามอย่างท่วมท้น รัฐบาลไทยได้สร้างวาทกรรมว่ารัฐต้องปกป้องตนเองจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์และเพื่อปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทย (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539, หน้า 8) บทบาทของประเทศไทยในสงครามเวียดนาม จึงดูราวกับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมอย่างยิ่งในความรู้สึกของประชาชนไทย จนทำให้เกิดกระแสการสมัครเป็นทหารไปรบในสงครามเวียดนาม ในทางตรงกันข้ามสงครามเวียดนามทำให้เกิดกระแสคัดค้านรัฐบาลอย่างกว้างขวางด้วยเช่นกัน ทำให้เกิดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มต่าง ๆ บ่อยครั้ง นอกจากนี้ สงครามเวียดนามยังถูกใช้เป็นข้ออ้างของฝ่ายรัฐบาลเพื่อจัดการกับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งบางครั้งถึงขั้นนำไปสู่การปราบปรามอย่างรุนแรง เช่น กรณีกบฏสันติภาพ และกรณี 6 ตุลา 2519 เป็นต้น

นอกจากนี้ สงครามเวียดนามยังมีความเกี่ยวข้องกับการเข้ามาของทุนต่างชาติและความเจริญก้าวหน้าบางประการในประเทศไทยสมัยนั้นด้วย ดังกรณีการก่อสร้างทางหลวงหรือถนนไฮเวย์ในประเทศไทยหลายสาย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 - 2503 งบประมาณการพัฒนาระบบขนส่งทางบกและอากาศมีสัดส่วนถึงร้อยละ 46.9 ของงบความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกา เช่น ถนนมิตรภาพ สระบุรี - นครราชสีมา ใช้งบประมาณ ราว 20 ล้านดอลลาร์ ได้รับงบสนับสนุนจากอเมริกา 13.6 ล้านดอลลาร์ ถือเป็นถนนไฮเวย์สายแรกที่เชื่อมกรุงเทพมหานครเข้ากับภาคอีสาน ส่วนถนนไฮเวย์สายที่สอง คือ กรุงเทพมหานคร - สระบุรี เชื่อมเข้ากับถนนมิตรภาพ นอกจากนี้ยังได้สร้างและปรับปรุงเส้นทางระหว่างนครราชสีมา - หนองคาย รวมไปถึงการปรับปรุงเส้นทางรถไฟในประเทศ และขยายทางรถไฟอุดร - หนองคาย ก็เป็นผลมาจากความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติการทางการทหารในสงครามเวียดนามซึ่งเริ่มต้นขึ้นราว ปี พ.ศ. 2497 ที่สำคัญไม่น้อยกว่าถนนและรถไฟ คือ ระบบขนส่งทางอากาศ เพื่อให้ไทยมีสนามบินทันสมัยที่เอื้อประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร ทำหน้าที่ทั้งขนส่งในกิจการบินพลเรือนและฐานป้องกันทางอากาศ เช่น โครงการพัฒนา - ขยายสนามบินในเมืองไทย การก่อสร้างสนามบินที่นครราชสีมา ตาคลี อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี และเชียงใหม่ หลายโครงการเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2503 แม้แต่ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ บางประการ ก็อาจมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทางการทหารรวมอยู่ด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ของไทยในยุคนั้น จึงมิได้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น

แต่อาจมีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทางการทหารที่ต้องการเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครเข้ากับ
ชนบท โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีชายแดนติดต่อกับอินโดจีน เพื่อรองรับปฏิบัติการ
ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ทั้งในอินโดจีนและชนบทไทยด้วย

และที่สำคัญที่สุดอันเป็นหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้านี้ คือ การที่
รัฐบาลไทยได้อนุญาตให้ทหารอเมริกันใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์พักผ่อนและพักฟื้นจากภารกิจใน
สงครามเวียดนาม ค่าใช้จ่ายของทหารอเมริกันเหล่านี้จึงมีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตทาง
เศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคบริการของไทย (พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์, 2549, หน้า 12 -
13, 17) จะเห็นว่านอกจากแนวนโยบายการพัฒนาประเทศไทย ที่เน้นการผลิตสินค้าทดแทนการ
นำเข้าตามคำชี้แนะของธนาคารโลก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรับอิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการ
ทำให้ทันสมัย อันมีผลอีกต่อการวางโครงสร้างพื้นฐานและหน้าที่ของประเทศไทย ซึ่งยอมรับและ
เอนเอียงตอบสนองต่อความต้องการของประเทศสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามเวียดนาม ผล
จากการดำเนินตามนโยบายต่าง ๆ มีส่วนปูทางและผลักดันไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศ
ของชายไทยจำนวนหนึ่งก่อนที่จะประทะสังสรรค์และแพร่กระจายต่อมาอย่างกว้างขวาง ส่วนหนึ่ง
เป็นเพราะการได้เห็นตัวแบบจากทหารอเมริกันและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่าง ๆ ที่เดินทางเข้า
มาหาความสำราญในประเทศไทยขณะนั้น ในฐานะที่เป็นตัวแบบของพฤติกรรมตัวอย่างที่แสดง
ออกมาอย่างเด่นชัดต่อสายตาประชาชนในสังคมไทย พฤติกรรมของทหารอเมริกันดังกล่าว
แสดงออกภายหลังเสร็จสิ้นงานตามโครงสร้างหน้าที่แล้ว นั่นคือ การแสดงพฤติกรรมพักผ่อนหย่อน
ใจตามสถานบันเทิงเรียมย์ที่ประเทศไทยจัดสนองตอบให้ด้วยการทำให้เป็นอุตสาหกรรมการ
ท่องเที่ยวและบริการ ยิ่งโดยเฉพาะ “การบริการทางเพศ” มีรูปแบบที่หลากหลายและแพร่กระจาย
ไปอย่างรวดเร็ว

ดังพิจารณาเพิ่มเติมจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุร่วมสมัยกับเหตุการณ์ ดังนี้

“ ในช่วงปลาย ๆ ของสงครามเวียดนาม ตอนนั้นผมก็เริ่มหนุ่มแล้ว รู้ความแล้ว
ไอ้กัน (ทหารอเมริกัน) เข้ามาแล้ว จะว่าไปมันดูไ้กันนะไอ้กันเนี่ย ผู้หญิงไทยก็ชอบสิครับ เงินก็ได้
ด้วย หมายถึงผู้หญิงอย่างว่านะครับ เต็มไปหมด ส่วนใหญ่มาจากข้างนอก เหนือบ้าง อีสานบ้าง
คงกับฝรั่งยืมแยมแจมใส และไอ้กันนี้เวลามันจะทำอะไร มันไม่มีอายครับ อยากจูบก็จูบ อยาก
หอมก็หอม ผู้หญิงก็ต้องสนองมัน คงกันออกหน้าออกตา ผู้ชายไทยก็เอาบ้าง เทียวกันมากขึ้น
ก็มันเยอะนี่ครับ ร้านรวง สมัยนั้นช่องนี้แหละครับ เทียวกัน ไม่แอบแฝงหรอกครับ แต่เท่าที่พอจำ
ได้ไม่ค่อยปะปนกันนะครับ ไทยก็ไทย ฝรั่งก็ฝรั่ง แต่มันดังจริง ๆ พัทยานี่ ”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

หากพิจารณาไปที่พฤติกรรมการแสดงออกของทหารอเมริกันเหล่านั้น อาจจำเป็นต้องทำความเข้าใจไปถึงบริบททางสังคมของชาวอเมริกัน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวที่เป็นหน่วยย่อย ซึ่งมีหน้าที่หล่อหลอมให้ทหารอเมริกันในสมัยนั้นมีพฤติกรรมแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ อันมีผลเป็นต้นแบบที่ทำให้คนไทยส่วนหนึ่ง ซึมซับ รับรู้ และนำเอาการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่พบเห็นนั้นมาเป็นแบบอย่างหรือปรับปรนใช้ในการดำเนินชีวิตของตน โดยปรกติแล้วครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการกล่อมเกลานุคนุคเพื่อเตรียมตัวเข้ารับบทบาทตามโครงสร้างหน้าที่ในสังคม อย่างไรก็ตาม ครอบครัวในทุกส่วนของประเทศ/ ชุมชน/ เมือง อาจมีความแตกต่างกันในหลายมิติ และเมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของครอบครัวชาวอเมริกันอาจมีลักษณะร่วมกันอยู่ ดังนี้ 1) ปรับปรุงและการปรับตัวเพื่อสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างรวดเร็ว 2) ปรับตัวเพราะการก่อเกิดสังคมเมือง 3) ปรับตัวเพราะการอ่อนตัวลงของกฎเกณฑ์ทางศาสนา และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายทางวัตถุ 4) ปรับตัวเพราะความไม่มั่นคงของชีวิตคู่ในครอบครัว เช่น ปัญหาการหย่าร้าง 5) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บนโครงสร้างหน้าที่ของการให้และการได้รับความรัก การอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนให้เด็กเจริญเติบโต ซึ่งตมมาด้วยปัจจัย ภายนอกอย่าง ผลิตผลทางเศรษฐกิจ การศึกษา การปฏิบัติทางศาสนาและการปกป้องคุ้มกัน 6) แนวโน้มความเป็นเพื่อนที่เน้นย้ำการมีฉันทามติ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความสัมพันธ์เชิงประชาธิปไตย และความสุขส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัว (Burgess, 1973, pp. 191 - 194)

ในสังคมอเมริกัน ครอบครัวอาจมีความหลากหลายและมีการปรับตัวของสถาบันครอบครัวแตกต่างกันออกไปตามเหตุและปัจจัย เดิมทีนั้นครอบครัวอเมริกันต่างสืบต่อการดำเนินชีวิตแบบสังคมชนบททั่วไป ต่อมาจึงมีการปรับตัวไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการแพร่กระจายของลักษณะความเป็นประชาธิปไตยในสังคมอเมริกัน หรืออีกนัยหนึ่งความเป็นประชาธิปไตยย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยของสังคมส่วนใหญ่ด้วย อย่างไรก็ตาม ลักษณะความเป็นประชาธิปไตยแบบอเมริกันนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์อเมริกัน ครอบครัวอเมริกันได้รับการพัฒนามาจากครอบครัวชนบท ซึ่งมีแบบแผนและกฎเกณฑ์ในการยึดกุมหรือควบคุมพฤติกรรมของคนในครอบครัว ดังนั้น ไม่ว่าชาวอเมริกันจะไปอยู่ในสถานที่ใด มักจะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่กลายเป็นค่านิยม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตนี้เสมอ (Burgess, 1973, pp. 191 - 194)

สำหรับในบริบทสังคมไทย เนื่องจากประเทศไทยเองเกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเพื่อตอบสนองต่อการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมตะวันตกที่ผ่านเข้ามาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ดังนั้นเมื่อสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะทหารอเมริกันได้เข้ามาเป็นตัวแบบหลักในการถ่ายทอด พฤติกรรมการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการใช้ชีวิตในสังคมไทยช่วงสงครามเวียดนามและยุค ต่อ ๆ มา ทำให้เกิดการซึมซับ รับรู้ กล่อมเกลาวัดฒนธรรมบางประการเข้าไปในวิถีการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะสังคมเมืองที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของครอบครัวที่ ต้องมีการเตรียมตัวให้สมาชิกก้าวไปสู่การรับบทบาทในสังคม ดังนั้น พฤติกรรมของทหารอเมริกันที่ ผ่านการกล่อมเกลามาของครอบครัวมาเป็นอย่างดี คือ การมีพฤติกรรมที่สามารถปรับตัวได้ดี เช่น การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การปรับตัวต่อการเกิดขึ้นของเมือง การปรับตัวต่อ กฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ รวมไปถึงการมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อสามารถ รับมือกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ การกล่อมเกลามาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ จึงเป็นสิ่งที่สร้างให้ทหารอเมริกัน เป็นผู้มีความอิสระและกล้าแสดงออกเท่าที่จะสามารถจะกระทำได้ โดยผนวกกับการที่ประเทศไทย เปิดพื้นที่ให้ทั้งในด้านกายภาพและสังคมวัฒนธรรม การปะทะสังสรรค์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเคลื่อนไหวระหว่างคนไทยและคนอเมริกัน ตลอดจนชาวตะวันตกอื่น ๆ ในช่วงนั้นจึงเกิดขึ้นอย่าง กว้างขวางและเด่นชัด

ดังพิจารณาได้จากความคิดเห็นของ 'กิจ' ที่สะท้อนไว้ ดังนี้

"จริงแล้วในสมัยนั้นคงไม่ใช่เฉพาะทหารอเมริกันอย่างเดียวที่เข้ามาท่องเที่ยวและ พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนต่าง ๆ ของชลบุรี แม้ผมจะยังเด็กในตอนนั้น แต่ก็ได้เห็นได้ยินการเล่าต่อ ๆ กันมา และอีกอย่างเราก็ได้เรียนมาบ้าง แต่โดยส่วนตัวแล้วก็ยอมรับนะครับว่าพหยาเป็นพหยา อย่างทุกวันนี้ได้ก็เพราะสงครามเวียดนาม แต่มันก็สอดคล้องกันพอดีมั้ง เขาเข้ามาและก็เปิดรับ บ้านช่องร้านรวง ธุรกิจต่าง ๆ ที่สามารถสูบเงินจากเขาได้ เราทำหมด อะไรที่จะทำให้เราใกล้ชิดเขา ได้เราเปิดรับหมด ไม่รู้นะเพราะเราเห็นเขาเป็นฝรั่งหรือเปล่า คนไทยเราชอบกลัวฝรั่ง หรืออย่างไรไม่ แน่ใจ เป็นเพื่อนเขาด้วย เอาเงินเขาได้ และถ้าใครรู้ว่าเราคบกับฝรั่ง เราก็เท่ที่ไปด้วยนะ ฉะนั้นบาง คนจึงพยายามเลียนแบบหรือทำอะไร ๆ อย่างที่ฝรั่งเขาทำ หรือมันจะเป็นแบบค่อย ๆ ซึมซับมาก็ ได้มั้ง อันนี้ไม่แน่ใจ"

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

ไม่ต่างกับนัก 'หนึ่ง' ผู้ให้ข้อมูลวัยกลางคน จบการศึกษาระดับปริญญาโท อาชีพรับ ราชการ สถานภาพสมรส ได้สะท้อนความคิดเห็นไว้ว่า

"เท่าที่รับรู้และสังเกตจากความเป็นจริงในปัจจุบัน คงต้องยอมรับว่านับตั้งแต่ทหาร อเมริกันเข้ามาในบ้านเราช่วงสงครามเวียดนาม คนไทยก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ของเขาเพิ่ม

มากขึ้น รวมไปถึงเรื่องเพศ อีกอย่างธุรกิจบริการในทำนองที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและความบันเทิงเจริญรุ่มก็ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากเหตุการณ์ครั้งนั้น การแพร่กระจายแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก็ไม่หยุดนิ่ง แม้ในปัจจุบันก็ยังมียุค

(หนึ่ง, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2552)

ผลลัพธ์จากการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสหรัฐอเมริกา ในการส่งทหารเข้ามาในช่วงสงครามเวียดนามราว พ.ศ. 2508 – 2518 มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทยด้วย คือ อุตสาหกรรมทางเพศที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของทหารอเมริกันที่เกิดจากการอบรมเลี้ยวอู่อุตสาหกรรมทางเพศนี้ได้แพร่หลายอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของขนาดและความหลากหลาย ธุรกิจทางเพศเติบโตเป็นดอกเห็ดในเศรษฐกิจระดับชาติ ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และอุดมการณ์ทุนนิยม (วารณี โภคาพานิชวงษ์ และ กุลภา วจนสาระ, 2548, หน้า 140) การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจทางเพศนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของภาคบริการ นับตั้งแต่ประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามาตั้งฐานทัพและสะสมกำลังทางทหารในประเทศไทย ผลที่ตามมาของฐานทัพสหรัฐอเมริกาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย คือ ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งเสนอความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่าง ๆ ประการหนึ่งก็คือ การบริการทางเพศ (ธีรนาถ กาญจนอักษร, 2542, หน้า 42) ซึ่งต่อมากลายเป็นที่รู้จักในฐานะ “สวรรค์ชั้นเจ็ดหรือสวรรค์สวาท” ซึ่งมักหมายถึง การดื่มเหล้า เคล้านารี ของทั้งทหารอเมริกัน นักท่องเที่ยวต่างชาติ (วารณี โภคาพานิชวงษ์ และ กุลภา วจนสาระ, 2548, หน้า 87, 106) ตลอดจนนักท่องเที่ยวชาวไทยเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ภายหลังจากตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกา จังหวัดต่าง ๆ ที่มีฐานทัพตั้งอยู่ ต่างได้รับอิทธิพลทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ธุรกิจบริการรูปแบบต่าง ๆ เติบโตอย่างก้าวกระโดด หลายจังหวัดที่มีดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวและบริการให้แก่เหล่าทหารและนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังคงสานต่อและพัฒนาให้ธุรกิจนั้นเข้มแข็งมั่นคงต่อมาตามลำดับ บ้างได้รับความนิยมนิยมมีชื่อเสียงไปทั่วโลก เช่น พื้นที่ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

จวบจนปัจจุบัน พัทยา ยังคงเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวมากไปด้วยสถานบันเทิงเจริญรุ่ม และความทันสมัยที่ตอบสนองทุกความต้องการในฐานะเมืองที่เจริญและมั่งคั่งทางเศรษฐกิจทุกอย่างกลายเป็นสินค้า เมืองพัทยามีการสร้างที่พัก บังกะโล โรงแรม ร้านอาหาร ภัตตาคารจำนวนมาก รวมถึงห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของพัทยานี้เอง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและวัฒนธรรมตามกระแสทุนนิยมเสรี เช่น การขายบริการทาง

เพศ มีทั้งการขายบริการแบบเปิดเผยและแอบแฝง การขยายตัวของปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

อาจกล่าวได้ว่าในสมัยสงครามเวียดนามนี้เอง ทำให้เกิดวาทกรรม “เมียเช่า” ในสังคมไทย ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นผลผลิตที่สืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทย แน่แน่นอนว่าทหารอเมริกันไม่ได้บังคับขูดคร่า ชูเชิญผู้หญิงไทยไปบำเรอกามเหมือนที่ญี่ปุ่นทำแก๊เงินและเกาหลี แต่สหรัฐอเมริกาได้ใช้อำนาจเงินดอลลาร์เข้าชักจูงจนหญิงไทยจำนวนหนึ่งสมัครใจไปเป็นเมียเช่าให้แก่ทหารอเมริกันจีไอเต็มไปหมด อาจกล่าวได้ว่าไทยไม่ได้ขมขื่นกับอเมริกันมากมายนัก เพราะดูเหมือนว่าเป็นเรื่องสมยอมกันในระบบทุนนิยม ดังที่ปรากฏในงานเขียนของ วงศ์ วงษ์สุวรรณ (2516) ว่า “หญิงสาวที่เข้าสู่อาชีพ ‘เมียเช่า’ และ ‘พาร์ตเนอร์’ มิใช่เพราะถูกหลอก หรือไม่มีศีลธรรม แต่พวกเขาต้องการโอกาสของชีวิตที่ดีกว่า ที่หายากเต็มทนในบ้านเกิดของพวกเขา สถานที่ซึ่งรัฐบาลไม่เคยเหลียวแล และนายทุนต่างเข้ามาครอบงำผลประโยชน์อย่างไม่หยุดยั้ง” ปรากฏการณ์ “เมียเช่า” ไม่ได้มีแต่เฉพาะในพื้นที่ฐานทัพอเมริกันเท่านั้น หากแต่ยังลุกลามไปยังพื้นที่อื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนยอดนิยมของทหารอเมริกัน ไม่ว่าจะชายหาดบางแสนหรือพัทยา ซึ่งมีผลสืบเนื่องต่อมาทำให้สภาพของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบันเต็มไปด้วยสถานบันเทิงเรีงรมย์มากมาย และหากสืบย้อนกลับไปจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมทางเพศในบริเวณพื้นที่เมืองพัทยาและส่วนอื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นมรดกส่วนหนึ่งที่รับมาจากการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในสมัยสงครามเวียดนามนั่นเอง

ดังพิจารณาเพิ่มเติมได้จากที่ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งแสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

“แน่นอนครับ...อันนี้ผมไม่ต้องไปรำเรียนอย่างคุณ ไม่ต้องไปทำวิจัยวิจัยอะไรให้มันยุ่งยากใครก็รู้ เมียเช่าหรือพาร์ตเนอร์นี่ มันก็มาดังที่พัทยานี้แหละครับ ก็หาเงินกันไป ผมยังเคยได้ยินเลย..ผู้หญิงหากินบางคนพูดว่า เป็นเมียเช่าฝรั่ง ดีกว่าเป็นเมียไทย คือ อาจเคยเจอผัวผู้ชายไทยที่ไม่ดีนะครับ กิน เล่น เทียว...สู้เป็นเมียเช่าฝรั่งดีกว่า”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

ไม่ต่างกัน ‘ชาย’ หนุ่มผู้มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีอายุต่างวัยกับ ‘วุฒิ’ ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ไว้ว่า

“เยอะครีบแหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเจริญในชลบุรีนี่ อีกรายอย่างมันก็มีมานานแล้ว ผู้หญิงหากินที่อื่นก็เข้ามาหากินที่นี่ด้วย”

(ชาย, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2552)

แม้ว่าในอดีต สังคมไทยจะปรากฏว่ามีการขายบริการทางเพศและเคยเป็นเรื่องถูกกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อถึงสมัยรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการออกพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ขึ้น ทำให้การค้าบริการทางเพศถูกควบคุม สอดส่อง และจัดการโดยรัฐมากขึ้น (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551) แต่อาชีพการขายบริการทางเพศในสังคมไทยก็กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง ภายหลังจากเข้ามาของทหารอเมริกัน ในยุคสงครามเวียดนาม ช่วงเวลานั้นนับเป็นจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์ “เมียฝรั่ง” การเข้ามาตั้งฐานทัพของทหารอเมริกัน เมื่อมีทหารอเมริกันจำนวนมาก ความต้องการบริการทางเพศของทหารอเมริกันก็มีมากขึ้นตามไปด้วย ดังปรากฏในงานวิจัยของพีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์และคณะ (2542 อ้างถึงใน จตุพร ดอนโสม, 2550) ที่ศึกษา “ลักษณะและความสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวและผู้ขายบริการทางเพศในประเทศไทย” พบว่า ในยุคของสงครามเวียดนามนั้น เป็นที่มาของความนิยม การได้แต่งงานกับชาวต่างชาติ ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงนั้นประสบความสำเร็จในชีวิต มีอนาคตที่ดีกว่า ประกอบกับบรรดานิยามของทหารอเมริกันที่เปลี่ยนไป คือ มีความต้องการหญิงจากภาคอีสานที่มีผิวสีน้ำตาล (TAN) ซึ่งจากเดิมตลาดบริการทางเพศจะเป็นหญิงจากภาคเหนือที่มีผิวขาว หน้าตาสะสวย การเข้าสู่การเป็นหญิงบริการให้กับทหารอเมริกันของหญิงอีสานนี้ ผู้หญิงจะต้องสามารถออกเที่ยวหรือไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานร่วมกับทหารอเมริกันด้วย ไม่ใช่แค่การมีกิจกรรมทางเพศเท่านั้น และที่สำคัญต้องเป็นหญิงที่มีความสมัครใจ งานศึกษาชิ้นเดียวกันนี้ยังได้ชี้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่เริ่มจากการขายบริการทางเพศ ได้พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบกึ่งสามี-ภรรยาระหว่างทหารอเมริกันกับผู้หญิงอีสาน คือ เปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์จากการเป็นเพียงเพื่อนเที่ยว เพื่อนนอน ไปเป็นความรู้สึกผูกพันกันทางจิตใจ และรูปแบบความสัมพันธ์นี้คือที่มาของคำว่า “เมียเช่า” ที่ผู้คนในยุคสมัยนั้นต่างเรียกขาน ภาพสะท้อนจากงานวิจัยถึงปรากฏการณ์เมียเช่านี้ คือ สังคมชนบทให้การต้อนรับแสดงความชื่นชมยินดีไปกับหญิงบริการ เพื่อนบ้านจะมองว่าทหารอเมริกันเป็นบุคคลที่น่านับถือ ทหารอเมริกันเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อภรรยา ให้การเลี้ยงดูอุปการะแก่ญาติพี่น้องของภรรยา และประเด็นหนึ่งที่ส่งผลมาถึงยุคปัจจุบันของปรากฏการณ์เมียเช่า คือ ความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาเมียเช่า โดยวัดจากการยอมรับของคนในหมู่บ้าน ได้กลายมาเป็นแบบอย่างของเส้นทางการดำเนินชีวิตภายหลังจากการมีปัญหาครอบครัวกับสามีคนไทย

“ถ้าจะว่าไป ภาพของผู้ชายไทยบางคนก็ไม่ค่อยดีนะครับ ไม่รับผิดชอบเลี้ยงดูภรรยา หน้าซ้ำบางคนยังกดขี่ข่มเหงภรรยาด้วย อันนี้ที่หมายถึงช่วงห้าหกปีนี้นะ...ไม่รู้จะเหมือนกับตอนที่ทหารอเมริกันเข้ามาใหม่ ๆ หรือเปล่า ดังนั้นเมื่อฝรั่งเข้ามาและทำให้มีรายได้ แคมป์ได้รับการให้เกียรติจากฝรั่ง ผู้หญิงไทยบางคน โดยเฉพาะคนที่อยู่ในวังวนแบบนี้อยู่แล้ว ก็อาจเลือกหาฝรั่งที่จะมาอยู่ด้วยกันเป็นจริงเป็นจังก็ได้ นะ แก่ ๆ นะ มีเยอะ ฝรั่งที่มาหาภรรยาเป็นคนไทย อยู่กันไปดูแลกันไป บางแสนนี้ก็เยอะครับ และเมื่ออยู่ด้วยกันแล้วก็คงได้เรียนรู้ซึมซับ ปรับตัวเข้าหากัน ใ้วัฒนธรรมทางเพศที่น้องว่า ก็คงเกิดจากอย่างนี้แหละมั้ง เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ถ่ายทอดให้แก่กัน และกัน เป็นตัวอย่างให้คนอื่น ๆ เอาแบบอย่าง ส่งกันไปส่งกันมา แต่ดูเหมือนว่าเราจะยอมรับและปรับไปทางเขา เอาใจเขามากกว่าอยู่นะ พี่ว่า”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบจากสงครามเวียดนาม มิได้เป็นแต่เพียงการกระตุ้นให้ธุรกิจขายบริการทางเพศมีการเจริญเติบโตขึ้นเท่านั้น การเข้ามาของทหารอเมริกันถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพลวัตวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทยด้วย กล่าวคือ นอกเหนือจากที่ประเทศไทยได้เปิดพื้นที่ให้แก่สหรัฐอเมริกาในด้านการทหารแล้ว ประเทศไทยยังได้เปิดพื้นที่ให้เป็นแหล่งของความบันเทิงเชิงรัศมีที่ส่งผลให้เกิดการประทะสังสรรค์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะทหารอเมริกันได้กลายมาเป็นตัวแบบหลักในการถ่ายทอดพฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตทางเพศ ทำให้เกิดการซึมซับ รับรู้ หล่อหลอม กล่อมเกลาวัฒนธรรมทางเพศบางประการเข้าไปในวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยบางส่วน โดยเฉพาะในชุมชนหรือสังคมที่เสนอตัวเองเป็นแหล่งความบันเทิงเชิงรัศมีและการพักผ่อนหย่อนใจทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวและทหารอเมริกันเหล่านั้น จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่อดีตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ยิ่งตอกย้ำ จินตภาพและการรับรู้ของคนภายนอก โดยเฉพาะในสายตาของผู้ที่แฝงด้วยอคติแบบความชื่นชอบในความแปลกและแตกต่าง (Exoticism) ของโลกตะวันตก ที่มองว่าเมืองไทยเป็นดินแดนที่มีความเปิดเผยและเป็นแดนแห่งความหฤหรรษ์ทางเพศ (วราภรณ์ แซ่มสนิท, 2551, หน้า 14) แม้สงครามเวียดนามจะจบสิ้นไปแล้ว แต่จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมิได้ลดจำนวนลง อีกทั้งวัฒนธรรมทางเพศของผู้คนในชุมชนที่เป็นมรดกอันเนื่องมาจากการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในสมัยสงครามเวียดนามก็ยังมีพลวัตและความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น อันหมายรวมถึงวัฒนธรรมทางเพศด้วย

อิทธิพลของทฤษฎีนิยามต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยในสังคมไทย

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลึกลง ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นผู้นำชัยชนะมา ให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงเป็นประเทศมหาอำนาจในทัศนะของคนไทย การรับรู้ถึงความเจริญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในช่วงสงครามเวียดนามที่สหรัฐอเมริกาได้เข้ามา สร้างและขยายปรับปรุงฐานทัพในประเทศไทยหลายแห่งเพื่อสนับสนุนการขนส่ง ปฏิบัติการด้าน ข้าราชการและระบบเตือน ยิ่งทำให้มีทหารอเมริกันและคนอเมริกันเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ภายหลังสงคราม ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงค่อย ๆ กลายมาเป็นแบบอย่างของอารย ธรรมตะวันตกแทนที่ประเทศในยุโรปต่าง ๆ ส่งผลให้วัฒนธรรมแบบอเมริกันกลายเป็นส่วนหนึ่งใน วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมความบันเทิง การแต่งกาย รวมไปถึงการ รับประทานอาหาร เช่น การหันมานิยมดื่ม น้ำอัดลม โคล่าและเบียร์ การรับประทานฮอตดอก (Hot Dog) แฮมเบอร์เกอร์ (Hamburger) การชมภาพยนตร์ที่ถ่ายทำจากสหรัฐอเมริกา และเรื่อง ที่มีอิทธิพลโดยตรงที่คนไทยนิยมมากอย่างหนึ่งคือ การแต่งกายซึ่งไม่มีพิธีรีตองในการนุ่งห่มและ นิยมการแต่งตัวสบาย ๆ ง่าย ๆ โดยเฉพาะวัยรุ่นพอใจที่จะนุ่งกางเกงยีนส์ (Jeans) ใส่เสื้อยืดคอ กกลมแบบทีเชิ้ต (Tee Shirt) การสวมใส่ชุดสากลที่คนไทยเคยใช้สีพื้นเข้ม ๆ ตามแบบอย่างการแต่ง สู่ทของยุโรปได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนการแต่งกายตามแบบบรรพบุรุษไทยเดิม ทั้งในด้านลักษณะ การสวมใส่ เนื้อผ้า โอกาส หรือแม้แต่ขนบธรรมเนียม เช่น การสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีสีล้วน ตามความเชื่อเกี่ยวกับวันและโลกที่เหมาะสม ค่อย ๆ เลือนหายไปทีละน้อยจนแทบหมดสิ้น

อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นผลมาจากวัฒนธรรมตะวันตกที่มี ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ จนแพร่กระจายกลายเป็นสิ่งแสดงสถานะและรสนิยมที่บ่งชี้ ความก้าวหน้าและทันสมัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางสังคม ทั้งในระดับชนชั้นสูงและชนชั้น กลาง วัฒนธรรมแบบที่คลี่คลายมานี้ ดูราวกับว่าจะได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการใช้ ชีวิตของคนบางกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัศนะในทำนองว่า ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะประเทศ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เจริญแล้ว การเอาแบบอย่างประเทศที่เจริญแล้วจึงเป็นสิ่งที่ดี และจะ ทำให้เจริญตามไปด้วย ในที่นี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอล่าถึงอิทธิพลของทฤษฎีนิยามต่างประเทศและการ ทำให้ทันสมัยในสังคมไทยซึ่งถือได้ว่าเป็นแรงผลักดันที่มีผลต่อวิวัฒนาการวัฒนธรรมทางเพศใน สังคมไทย ช่วง พ.ศ. 2501- 2552 ดังนี้

ท่ามกลางกระแสการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตก ไทยเป็นประเทศเดียวใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถรักษาเอกราชเอาไว้ได้ โดยอาศัยการดำเนินการทางการ ทูตอย่างระมัดระวัง พร้อม ๆ กับการดำเนินการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและการบริหารราชการแผ่นดิน

อย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุนี้ ระบบราชการจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบบประชาธิปไตยหรือการเมืองสมัยใหม่ เฟรด ริกส์ (Fred Riggs) นักรัฐศาสตร์อเมริกันผู้เชี่ยวชาญการเมืองไทยคนหนึ่ง ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในทำนองว่า การเมืองไทยมีลักษณะเป็นการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย (Bureaucratic Polity) กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการเมืองแบบจารีตดั้งเดิม ระบบอำมาตยาธิปไตยมีระบบราชการที่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่า แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการเมืองสมัยใหม่ตามแนวทางของตะวันตก ระบบอำมาตยาธิปไตยก็ไม่มีกลไกนอกระบบราชการที่จะสามารถควบคุมให้ระบบราชการมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ประเทศไทยในระบบอำมาตยาธิปไตยนั้นไม่มีพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ที่จะควบคุมกำกับ กัดดันและชี้นำระบบราชการได้อย่างจริงจัง (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2539, หน้า 3-4)

ในการที่จะกล่าวถึงสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยนั้น หากย้อนไปในประวัติศาสตร์ ก่อนปี พ.ศ. 2500 ระบบอำมาตยาธิปไตยมีจุดเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และได้รักษาอำนาจและอิทธิพลมาโดยตลอด ดังตัวอย่างเช่น รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487 และ พ.ศ. 2491-2500) ได้ใช้กลไกรัฐวิสาหกิจและชาตินิยมควบคุมสังคม ส่วนจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502-2506) ได้ใช้กลไกทางการเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์และนโยบายการพัฒนาประเทศตามสหรัฐอเมริกาในการสร้างความชอบธรรมและควบคุมสังคม (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2548, หน้า 163) อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลัง พ.ศ. 2513 สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้เริ่มเคลื่อนพ้นไปจากการครอบงำของระบบอำมาตยาธิปไตย ซึ่งต่อมาจึงปรับไปสู่ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2544, หน้า 213) หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยเต็มใบ หรือ ระบอบเลือกตั้งธิปไตยในปัจจุบัน (เกษียร เตชะพีระ, 2550, หน้า 33)

การพัฒนาประเทศไทยให้ทันสมัยทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสมัยใหม่ เริ่มเห็นผลชัดเจนขึ้นนับตั้งแต่มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรก ประเทศได้เริ่มปรับตัวไปตามแนวคิดเศรษฐกิจพัฒนาและสังคมเสรีประชาธิปไตย ผนวกกับการเข้ามาของระบบทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ สนับสนุนการขยายตัวของอุตสาหกรรม และการเปิดรับกระแสความคิดเรื่องการทำให้ทันสมัย ภายใต้อิทธิพลก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยที่ทำให้สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เปลี่ยนแปลงไปได้นั้น ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะ

การมุ่งเน้นให้เป็นอุตสาหกรรม รวมไปถึงการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดการแบ่งงานแบ่งอาชีพ ภายใต้ระบบทุนนิยมเสรี ที่มุ่งการขยายตัวของอุตสาหกรรม การบริการ และการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นโครงสร้างหน้าที่ในสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคมอย่างชัดเจน รวมไปถึงการเกิดเมืองที่สอดคล้องกับความทันสมัยและการแพร่กระจายออกไป รอบนอก

หากพิจารณาในมิติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศ แม้จะดูเหมือนว่าห่างไกลหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง แต่ถ้าหากพิจารณาโดยละเอียด สภาพการณ์ในส่วนนี้ ล้วนเป็นสิ่งที่มีส่วนสร้างแรงผลักดันที่มีผลต่อวิวัฒนาการวัฒนธรรมทางเพศ ในสังคมไทยได้อย่างมีอากมอขำได้ กล่าวคือ สภาพการณ์ทางการเมืองหลังการทำให้ประชาชน หลุดลอยออกจากระบบอุปถัมภ์แบบเก่า ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ให้มาอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ดูแล ของรัฐสมัยใหม่ (เสกสรร ประเสริฐกุล, 2552, หน้า 17) ระบบอำมาตยาธิปไตยนั้นได้ก่อให้เกิดแรง ผลักดันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น กล่าวคือ ประชาชน ส่วนหนึ่งเริ่มตระหนักในประชาธิปไตยเสรีนิยม เห็นความต้องการและอำนาจหน้าที่ของตนมากขึ้น ทั้งในระดับมหภาคที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ธุรกิจ หรือในระดับจุลภาคที่ทำให้ประชาชนกล้าที่จะ แสดงออก เรียกร้อง รอรับ เพื่อบริโภคสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการหรือความปรารถนาอย่าง กว้างขวางและเปิดเผยมากขึ้น สำหรับในมิติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้น เช่น กล้าที่จะแสดงตัวตน ในเรื่องเพศเกี่ยวกับการบริโภคที่ตอบสนองของความต้องการภายในตนเอง นับตั้งแต่การแต่งกายตาม รสนิยมที่นำเข้ามาจากตะวันตก การพยายามครอบครองวัตถุและสื่อต่าง ๆ ที่สนับสนุนจินตนาการ ทางเพศ การเที่ยวเตร่ พักผ่อนหย่อนใจหรือทำกิจกรรมความบันเทิงอย่างวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่ง เริ่มมีมากขึ้นจากผลพวงของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสังคม ทั้งนี้โดยความตระหนักอยู่ใน สิทธิ หน้าที่ และอำนาจในตนที่มาจากระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย

สำหรับในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งสะท้อนประสบการณ์และความคิดเห็นไว้ว่า

“ผมเป็นคนการศึกษาน้อย ไม่ได้ร่ำเรียนอะไรเหมือนสมัยนี้ แต่พอจำได้ว่า สมัยจอ พลสุชาติ แม่แก่จะดุเฮียบ ๆ แต่บ้านเมืองเราก็ดูเหมือนจะเริ่มพัฒนาแล้วนะ มีการสร้างโน่นสร้างนี่ ฝรั่งเศสมีมาเดินให้เห็นมากขึ้น เราก็อยากโก้เหมือนฝรั่งบ้าง อะไรที่เป็นของฝรั่ง เหมือนจะเห่อ ๆ กัน อยู่ แค่นี้ได้เห็นรูปนางแบบผู้หญิง ดาราผู้หญิงฝรั่ง เราก็ตื่นตื่นแล้ว มันขาวมันสวยแฮะ...คนรุ่นหนุ่ม ที่เป็นพี่ ๆ ของผมในสมัยนั้น ก็แต่งตัวเที่ยวเตร่ เลียนแบบทั้งดาราไทย ดาราฝรั่ง กล้ากันมากขึ้น ไม่เหนียมอายเหมือนคนแต่ก่อนนะผมว่า”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

เป็นที่น่าสังเกตว่า สภาพทางการเมืองการปกครองไทยภายใต้การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยด้วยระบอบการเมืองแบบฟอซุนอูปลั้มภ์ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 สืบเนื่องต่อมาในช่วงประชาธิปไตยครึ่งใบที่ระบบอำมาตยาธิปไตยยอมรับการเกิดขึ้นของกลุ่มพลังนอกระบบราชการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ แนวโน้มการพัฒนาประเทศค่อย ๆ เปิดรับและเอื้อต่อการเข้ามาของกลุ่มทุนต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและวิถีปฏิบัติของคนไทยให้เคลื่อนคล้อยไปตามกระแสประชาธิปไตยเสรีนิยม ทุนนิยม ความทันสมัย และความ เป็นเมืองที่มีผลต่อการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางเพศในมิติต่าง ๆ ของประชาชนให้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

พัฒนาการของเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2501 - 2552 อาจกล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ราว พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการยึดอำนาจจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2501 ภายหลังจากทำรัฐประหาร ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีอำนาจเบ็ดเสร็จสามารถดำเนินนโยบายเพื่อปรับปรุงประเทศตามความปรารถนาของตนได้ จากการดำเนินงานตามนโยบายนั้นส่งผลกระทบเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สำคัญต่อการปูพื้นฐานสู่พัฒนาการทางเศรษฐกิจยุคใหม่แห่งเศรษฐกิจไทยที่มีผลต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2552

การรัฐประหารวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 เป็นการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งและอำนาจ ครั้งที่ 2 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2502 - 2506) กล่าวได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของประเทศไทยที่ได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะสิ่งที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้นำเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การรัฐประหารครั้งที่ 2 ของตนก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีเจ้าหน้าที่อเมริกัน คือ มร.ดิลเลน เสนอหลักการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมให้แก่จอมพลสฤษดิ์ ดัง อุกกฤษฎ์ ปัทมานันท์ (2526, หน้า 69 - 70) ได้อ้างถึงบันทึกของจอมพลสฤษดิ์ ซึ่งเขาได้ศึกษาค้นคว้าไว้ ดังนี้

“เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2501 ข้าพเจ้าได้พบปะ มร.ดิลเลน รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศฝ่ายเศรษฐกิจ มร.ดิลเลน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการลงทุนโดยเอกชนต่างประเทศ ซึ่งอาจจะช่วยในการพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศที่ยังไม่พัฒนา เพิ่มเติมจากเงินช่วยเหลือซึ่งฝ่ายสหรัฐสามารถจะช่วยให้”

ความสำคัญของแนวการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมนี้ เน้นให้ระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิด และอนุญาตให้เอกชนจากต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว จอมพลสฤษดิ์เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งจึงได้โทรเลขมาถึงจอมพลถนอม กิตติขจร ให้ดำเนินการส่งพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม 1954 ไปให้โดยด่วนเพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการลงทุนของเอกชนต่างประเทศ การรับความช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกาแลกเปลี่ยนกับการร่วมมือในอุดมการณ์เสรีนิยมส่งผลให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากทุนนิยมต่างประเทศและทำให้ประเทศไทยทันสมัยทางด้านเศรษฐกิจตามตัวแบบการพัฒนาของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2503 – 2513 (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2526, หน้า 60-70) อาจกล่าวได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบาทในฐานะที่เป็นประเทศทรงอิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยในสังคมไทย โดยเฉพาะในมิติด้านการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายเศรษฐกิจ รวมไปถึงกระบวนการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

สำหรับในประเด็นนี้ ‘วุฒิ’ ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นผ่านประสบการณ์ของเขาไว้ว่า

“ตอนนั้นดังมากนะ ชาวจอมพลสฤษดิ์ แก่ป่วยไปรักษาตัวเองที่อเมริกา แก่ก็ติดต่อกับอเมริกาด้วย ผมว่านะในสมัยนั้น ประเทศเราได้อะไรจากอเมริกาหลายอย่าง ถนนหนทางนี่เห็นชัด แต่แผนเดินอะไรนั้นผมไม่ค่อยรู้กับเขาหรอก แต่คิดว่าน่าจะมีฝรั่งมาทำอะไรในบ้านเรามากขึ้น โรงงาน บริษัทฝรั่งก็น่าจะเข้ามาในช่วงนี้มากขึ้นด้วยนะ ผมว่า แต่ผมไม่ค่อยรู้นะ ส่วนเรื่องอย่างว่าของคน ในสมัยนั้นก็คงมีบ้างที่เอาอย่างฝรั่ง ส่วนใหญ่น่าจะเป็นคนรวย ๆนะที่เริ่มเลียนแบบเขาก่อน ที่เห็นชัดจริง ๆ สำหรับผมก็ประเภทแต่งตัวนุ่งกางเกงยีนส์แล้วไปเที่ยวผู้หญิง ทั้งที่เที่ยวจริง ๆ กับจีบไปเรื่อยด้วย”

(วุฒิ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

ทำนองเดียวกัน ‘หนึ่ง’ ได้สะท้อนความคิดเห็นของเขาไว้ ดังนี้

“เท่าที่ผมจะพอจำได้และมีความรู้ ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ เราโน้มเอียงไปตามคำแนะนำของสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมาก การพัฒนาหลายอย่างที่เกี่ยวกับการสร้างความเจริญในบ้านเมืองเรามีอเมริกาให้ความช่วยเหลือ ชลบุรีก็ได้รับผลพลอยได้ตามมาด้วย อีกอย่างโดยสภาพสิ่งแวดล้อม บ้านเราก็พร้อมรับการพัฒนาจริง ๆ เมื่อฝรั่งเข้ามามากขึ้น ความเจริญประเภทสิ่ง

อำนวยความสะดวกสะดวกสบายก็ตามมา เราก็พยายามปรับวิถีชีวิตในแบบของเขาด้วย เปิดบ้านต้อนรับเขาเต็มที่ ผมว่านะ”

(หนึ่ง, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2552)

สำหรับเศรษฐกิจในยุคแผนพัฒนา ภายใต้ระบบเผด็จการพ่อขุนของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความชอบธรรม คือ การมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้โดยนำแนวความคิดการพัฒนาจากที่ปรึกษาชาวอเมริกันผ่านกรอบความช่วยเหลือจากธนาคารโลก ตลอดจนแนวคิดคิดของเทคโนโลยีประเทศไทยที่มีภูมิหลังการศึกษาจากประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

ในช่วงแรกนั้นได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งมีระยะเวลา 6 ปี คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2504 – 2509 โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง แต่ละช่วงมีเงื่อนไขเวลา 3 ปี

เป้าหมายที่สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรก (พ.ศ. 2504 - 2509) คือ 1) การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และสิ่งที่เน้นเป็นพิเศษคือ การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (Infrastructure) โดยเฉพาะการสร้างถนน การขนส่ง ไฟฟ้า และชลประทาน ตลอดจนการเสริมสร้างการพัฒนาในด้านการเกษตร 2) การส่งเสริมภาคเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอุตสาหกรรมและการค้า กล่าวคือ รัฐจะเข้าไปดำเนินการเฉพาะในส่วนที่ภาคเอกชนไม่สามารถทำได้ หรือรัฐจะเข้าไปมีบทบาทในการสร้างเงื่อนไขที่จะเอื้ออำนวยต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน และ 3) การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ได้เน้นการเพิ่มพูนผลผลิตอันจะนำไปสู่การกระจายรายได้ กลไกที่จะใช้ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะตั้งอยู่บนหลักการในเชิงตัวเลข คือ ผลผลิตหรืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต้องทำให้เกิดการขยายความเท่าเทียมกันในสังคม

หากพิจารณา ผลลัพธ์ที่นำสู่จุดเปลี่ยนของเศรษฐกิจไทยยุคใหม่ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) คือ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ขยายตัวในอัตราร้อยละ 7.3 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2504 – 2506 และอัตราร้อยละ 8.5 ในระหว่างปี พ.ศ. 2507 – 2509 ทั้ง ๆ ที่มีการกำหนดเป้าหมายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงร้อยละ 5 ทั้งนี้ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายตัวด้านการลงทุนของภาครัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะถนน ชลประทาน ตลอดจนการขยายตัวของภาคเอกชนเกี่ยวกับการค้าและอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วน

การลงทุน (Gross Fixed Capital Formation) ต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) ระหว่างปี พ.ศ. 2504 – 2509 เพิ่มขึ้นมาร้อยละ 20.3 เทียบกับร้อยละ 12.1 ในปี พ.ศ. 2493 – 2503 โดยเฉลี่ยการขยายตัวของการลงทุนในช่วงเวลาดังกล่าว ส่วนสำคัญเป็นผลมาจากการขยายตัวของเงินออมภายในประเทศตลอดจนรายได้จากการส่งออก และการลงทุนและเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์

กล่าวได้ว่า ระบบพอขุนอุปถัมภ์กับการกำเนิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำให้เกิดนโยบายการบริหารประเทศ โดยผ่านประกาศและแผนงานต่าง ๆ ที่มีผลต่อความตื่นตัวอย่างชัดเจนของกิจกรรมการความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจในมิติ ต่าง ๆ ยังผลให้เกิดระบบโครงสร้างหน้าที่และกระตุ่นการบริโศคที่นออกเหือไปจากการยั้งชีพของประชาชนตาม ปกติ ไปสู่การแพร่หลาย กระจายกว้างของระบบตลาดและการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ประชาชนส่วนหนึ่งเริ่มน้อมนำวัฒนธรรมการบริโศคและวิถีชีวิตแบบใหม่ที่ถ่ายทอดมาจากตะวันตกเข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น และค่อย ๆ พัฒนาต่อมาจากกลายเป็นแบบฉบับในชีวิตที่แตกต่างไปจากอดีต อย่างไรก็ตาม คงปฏิเสธได้ยากที่จะไม่ใช้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างที่ดำเนินการมา แต่ถึงกระนั้นในมิติของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางเพศอันเนื่องมาจากผลพวงของการพัฒนา รัฐบาลส่วนใหญ่มีนโยบายกำกับดูแลปัญหาเหล่านี้ควบคู่มาด้วยเช่นกัน ทั้งยังให้การสนับสนุนสถาบันหรือองค์กรที่ให้ความสนใจเรื่องเพศในเชิงสร้างสรรค์ สำหรับรัฐแล้วมักมุ่งเน้นการควบคุมค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคมให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน ให้ความสำคัญหรือสอดส่องพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชน ควบคุมสื่อลามก ควบคุมการค้าประเวณี ตลอดจนการให้สิทธิความเสมอภาคเท่าเทียมและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ด้วยการตรากฎหมาย พระราชบัญญัติ และนโยบายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือบรรทัดฐาน

ภายหลังยุคระบบพอขุนอุปถัมภ์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ลื่นสุดลง การเมืองการปกครองไทยเริ่มวิวัฒนาการมาสู่ยุคสมัยประชาธิปไตยครึ่งใบ โดยเฉพาะในสมัยของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2523 – 2531) อาจกล่าวได้ว่า เป็นทศวรรษของการเมืองภายใต้การปกครองที่มีนายกรัฐมนตรียาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย นับตั้งแต่มีระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา กล่าวคือ สภาพการณ์ทางการเมืองที่ยังเปิดโอกาสให้ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนมีบทบาททางการเมืองโดยการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และการได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก ขณะเดียวกันกลุ่มพลังประชาชนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเริ่มมีโอกาสดงสมัครรับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร และดำรงตำแหน่งบริหารมากขึ้น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2544, หน้า 213) การพัฒนาการเมืองไทยในช่วงเวลาดังกล่าวได้ก้าวพ้นยุค

อำมาตยาธิปไตยเต็มตัวมาแล้ว กลุ่มพลังนอกระบบราชการได้เติบโตเต็มที่และเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อผลักดันนโยบายและผลประโยชน์ต่าง ๆ ในทางการเมืองการปกครองด้วย (สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2551, หน้า 189) ส่งผลให้เกิดแผนนโยบายสำคัญ ๆ หลายประการ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เช่น การสร้างประเทศไทยให้เป็น Thailand INC การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก ทั้งในด้านการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและการเพิ่มการส่งออก โดยรัฐบาลและภาคเอกชนต้องทำงานร่วมกัน เป็นเหมือนเพื่อนร่วมงานในทีมเดียวกันหรือบริษัทเดียวกัน เมื่อต้องเผชิญกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก (อเนก เหล่าธรรมทัศน์ และสายทิพย์ สุดดีพันธ์, 2539, หน้า 52 - 53)

ดังนั้น ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงให้การสนับสนุนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและการปรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการผลิตและอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าและการส่งออก ส่งผลให้มีการปรับขยายฐานการผลิตและอุตสาหกรรมหลายประเภท ให้เคลื่อนย้ายกระจายไปยังโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือ อีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการลงทุนรูปแบบต่าง ๆ จากกลุ่มทุนและนักธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลจากนโยบายการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือและการผลักดันระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มพลังนอกระบบราชการ โดยเฉพาะกลุ่มทุนทางธุรกิจต่าง ๆ ในระยะเวลานั้น คือ จังหวัดชลบุรี โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจใหญ่ ๆ รวมทั้งการลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐานหลายโครงการมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่ในจังหวัดชลบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย แต่โรงงานส่วนใหญ่มักกระจุกตัวอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง และอำเภอศรีราชา สำหรับอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมด้านปิโตรเลียมและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี อุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องยนต์และส่วนประกอบ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์โลหะชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติกและยาง ตลอดจนผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ล้วนมีส่วนร่วมทำให้จังหวัดชลบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสูง เมื่อจำแนกตามสาขาการผลิตแล้ว พบว่าภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542, 2544, หน้า 104) สอดคล้องกับอัตราการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนภาคพาณิชยกรรมหรือภาคการค้าและบริการมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มสูงขึ้น

ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งจังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกหรือแผนอีสเทิร์นซีบอร์ดของรัฐบาลนั่นเอง (ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี, 2552, หน้า 7)

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเป็นแผนยุทธศาสตร์แบบผสมผสานระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐบาลเป็นผู้นำทางการลงทุนด้านสาธารณูปโภคและอุตสาหกรรมหลักขั้นพื้นฐาน ส่วนภาคเอกชนลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสนับสนุนการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมออกไปสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้โดยมีระยะเวลาของแผนงาน 20 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 – 2543 โดยที่รัฐบาลได้กำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาภาคตะวันออกไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อให้เป็นภูมิภาคที่สามารถเปิดระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่การค้ากับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง เพื่อเป็นภูมิภาคที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจายออกจากกรุงเทพมหานคร และประการสุดท้าย เพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศสู่อุตสาหกรรมใหม่ และกระจายการผลิตของอุตสาหกรรมให้มากยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากรภายในภาคตะวันออกและภูมิภาคใกล้เคียง ตลอดจนความได้เปรียบของแหล่งที่ตั้ง เป็นตัวเร่งรัดการพัฒนา สำหรับที่เกี่ยวกับจังหวัดชลบุรีในแง่ของเป้าหมายด้านการพัฒนาชุมชนอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่โดยรอบ คือ เมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ทั้งในเชิงธุรกิจการค้า และการบริหารงานภาครัฐบาล ส่วนแหลมฉบังเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ สำหรับเมืองพัทยา นั้นเป็นเมืองท่องเที่ยวควบคู่ไปกับศูนย์กลางพาณิชย์และธุรกิจการค้า (ภารดี มหาพันธ์, 2552, หน้า 152, 155)

สำหรับในประเด็นนี้ ‘ทาม’ ผู้ให้ข้อมูล หนุ่มโสดจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพรับราชการ ได้สะท้อนความคิดเห็นของเขาผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตในชุมชนไว้ว่า

“ ชลบุรีเติบโตมากนะ..เหมือนเมืองใหญ่ทั่วไป รุ่นพ่อผมก็คงมีอะไรที่เป็นตะวันตกเข้ามาบ้างแล้วละ ไม่มีอะไรเพียว ๆ (Pure) แต่คนรุ่นผม จะไปไหน ทำอะไร คงสะดวกกว่ารุ่นพ่อ ห้างก็มี โรงหนังก็มี สถานที่นัดพบกันก็เยอะ แหมก็สังคมมันเปลี่ยนนี่ครับ ถ้ารุ่นพ่อผมมีแบบนี้ มันก็คงเป็นเหมือน ๆ กันแหละครับ ผมว่านะรุ่นพ่อผมก็คงดีกว่ารุ่นปู่ผม เป็นทอด ๆ กันมา คิดว่านะ จะว่าไปคนในเมืองมีโอกาสรับอะไร ๆ ได้เร็วกว่า อะไรที่เป็นตะวันตกหรือฝรั่ง ทันสมัย คนในเมืองน่าจะได้เจอก่อนคนชนบทแน่นอน ยิ่งถ้าเป็นคนเมืองยิ่งต้องแสดงออกถึงความทันสมัยและมีรสนิยม”

(ทาม, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2552)

เมื่อความเจริญแพร่เข้ามาพร้อมกับความเป็นเมือง ธุรกิจต่าง ๆ ก็เฟื่องฟูขึ้นด้วยในส่วนของธุรกิจการท่องเที่ยวและความบันเทิง จังหวัดชลบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถจัดจำแนกได้เป็นประเภทหลัก ๆ ดังนี้ คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น เกาะสีชัง เกาะล้าน หมู่เกาะไผ่ และสวนสัตว์เปิดเขาเขียว แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัดญาณสังวราราม และโบสถ์วัดน้อย ศูนย์พระมหาไถ่ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานบันเทิงมักพบมากในเขตเมือง เช่น เมืองพัทยาและบางส่วนของเทศบาลเมืองแสนสุข (บางแสน) เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานบันเทิงนี้เอง ได้มีส่วนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายรวมถึงเรื่องเพศด้วย ดังพิจารณาได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“จริง ๆ แล้ว ผมคิดว่าสมัยป่าเปรมนี้ก็ได้วางรากฐานการพัฒนาไว้ค่อนข้างดี ส่วนตัวผมแล้วเป็นเจ้าของที่รัฐทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่บ้าง พอจะมองเห็นภาพได้ จังหวัดชลบุรีได้รับผลจากการพัฒนามากอยู่นะครับ โดยเฉพาะจากแผนพัฒนา ๕ ฉบับที่ 5 โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทั้งภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรีจึงเป็นเมืองที่เห็นได้ชัดของการพัฒนา แต่ส่วนหนึ่งมันก็พาความเปลี่ยนแปลงมาสู่วิถีชีวิตของผู้คนมากด้วยนะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เริ่มเหมือนคนกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในเมือง ในเขตเทศบาล จับจ่ายใช้สอย กิน เที่ยว ตามแฟชั่นมากขึ้น เรื่องเซ็กส์ก็น่าจะด้วย โดยเฉพาะการเลียนแบบค่านิยมฝรั่ง”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

กล่าวได้ว่า ความสำเร็จในมิติของความเจริญต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกลุ่มพลังนอกระบบราชการในระบอบประชาธิปไตยที่ทำงานสอดประสานกันเป็นอย่างดีกับผู้นำภายใต้อำนาจรัฐ ผลจากการพัฒนานั้นมีส่วนผลักดัน หล่อหลอมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนหลายประการ โดยเฉพาะความคิด ความเชื่อ และรูปแบบการดำรงชีวิตภายใต้โครงสร้างหน้าที่ใหม่ หลังการเกิดขึ้นของความเป็นเมืองและความทันสมัย รวมไปถึงวัฒนธรรมทางเพศของผู้คนด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินการตามเป้าหมายประการแรกของแผนพัฒนา ๕ ฉบับที่ 5 รัฐบาลพลเอกเปรม ไม่สามารถที่จะทำให้แผนการลุล่วงไปได้เท่าที่ควร เนื่องจากการมีขีดจำกัดจากการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่ในส่วนของเป้าหมายประการที่สองที่มีสาระสำคัญคือ การเน้นการเติบโตคู่ขนานไปกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจนั้นคือ การกระจายตัวของอุตสาหกรรม การกระจายอำนาจและความร่วมมือ กล่าวคือ การกระจายอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) อุตสาหกรรม

ปีโตเคมีตลอดจนการพัฒนาบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นการพัฒนาโครงการชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ซึ่งชลบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลจากพัฒนานั้นอย่างกว้างขวาง หลากมิติ ไม่ใช่เฉพาะในด้านเศรษฐกิจและความเจริญเติบโตของเมืองเท่านั้น สภาพสังคมชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของผู้คนก็ปรับเปลี่ยนไปด้วย (สมชาย ภาคภาสนวีวัฒน์, 2545, หน้า 11 – 16, 75 – 79) ดังพิจารณาเพิ่มเติมได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ผมว่าจังหวัดชลบุรีเป็นเมืองตัวอย่างที่ชัดเจนนะของการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ย้อนกลับไปสัก 10 กว่าปีที่แล้ว ผมก็โตแล้ว เป็นหนุ่มแล้ว เห็นความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองอยู่นะ เจริญขึ้นกว่าตอนผมเป็นเด็กเล็ก ๆ ตอน 20 กว่าปีที่แล้ว บ้านช่อง ถนนหนทาง ตลาด ย่านอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยว ไม่มากมายทันสมัยเหมือนในตอนนั้นและตอนนี้หรอก แต่อย่างว่าเราได้ความเจริญมาแต่แรกก็ได้ปัญหามาด้วยนะ การใช้ชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป สะดวกสบายแต่ต้องให้เงิน แข่งขัน เน้นการบริโภค”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

สอดคล้องกัน ‘ณัฐ’ ผู้ให้ข้อมูลหนุ่มโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“เปลี่ยนไปครับ สำหรับวิถีชีวิตของคนในเมือง จังหวัดชลบุรีพัฒนาและเจริญก้าวหน้ามากทั้งในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เมื่อสังคมเปลี่ยนวิถีชีวิตก็เปลี่ยน ลองเอาวิถีชีวิตของคนรุ่นปู่ย่า พ่อแม่ มาเทียบกับคนรุ่นเราสิ นี่ยังไม่ต้องเอาไปเทียบกับวัยรุ่นในปัจจุบันนะ ผมว่าต่างกันหลายเรื่อง นับตั้งแต่การทำมาหากิน สิ่งอำนวยความสะดวก วัตถุสิ่งของ เทคโนโลยี การเที่ยวเตร่ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและการใช้ชีวิตคู่ของหนุ่มสาวก็ด้วย”

(ณัฐ, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2552)

จากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ยุคพลังนอกระบบราชการสมัยประชาธิปไตยครึ่งใบเป็นต้นมา ทำให้ได้เห็นวิวัฒนาการของการปรับโครงสร้างทางการผลิตของประเทศจากการเน้นภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม นับตั้งแต่อุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าไปสู่อุตสาหกรรมโดยเน้นการส่งออกเพื่อให้ประเทศไทยได้รับการขนานนามว่าเป็น “เสือตัวที่ห้า” แห่งเอเชีย จนนำไปสู่การล่มสลายของเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2540 แต่ก็มีได้หมายความว่าผู้ประกอบการธุรกิจทุกรายจะล้มละลายเพราะวิกฤตเศรษฐกิจทั้งหมด

ในส่วนของจังหวัดชลบุรีนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ด้วยการสนับสนุนส่งเสริม และกระจายฐานการผลิตออกไปยังชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5 ในยุคของรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จังหวัดชลบุรีได้รับผลกระทบจากการพัฒนาหลายมิติ โดยเฉพาะการขึ้นเป็นเมืองที่ทันสมัยและการไหลบ่าทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจนพัฒนาเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญต่อพฤติกรรมทางเพศของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นด้วย ดังจะเห็นได้จาก การเฟื่องฟูของธุรกิจท่องเที่ยวและการบริการที่เติบโตขึ้นตามการเดินทางเข้ามาของนักลงทุน นักท่องเที่ยว และแรงงานย้ายถิ่น ซึ่งส่วนหนึ่งเมื่อมาเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แล้วก็แสวงหาการปลดปล่อยอารมณ์ทางเพศ ประกอบกับชุมชนก็สนองตอบด้วยการขยายกิจการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศมากขึ้น ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในมิติของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการก็เอื้อต่อการเข้าถึงและบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกี่ยวกับเรื่องเพศในมิติต่าง ๆ มากขึ้นด้วย หากพิจารณา ข้ออ้างประการหนึ่งของชายที่แต่งงานแล้ว บางรายนิยมมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศหรือหญิงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คู่สมรสของตน โดยเฉพาะเมื่อมาอยู่ต่างที่ต่างถิ่น และมีแหล่งสังสรรค์ตอบสนอง ส่วนหนึ่งมักอ้างเหตุผลว่า ต้องการเปลี่ยนรสชาติจากความจำเจในเรื่องเพศที่ได้รับจากภรรยา ทั้งยังอ้างด้วยว่า เป็นเพราะอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีการสังสรรค์กันด้วยการดื่มสุราและรับประทานอาหาร โดยกลุ่มเพื่อนจะผลักดันให้มีการเที่ยวหญิงบริการ (จันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย และคณะ, 2538 หน้า 1-6)

ในสังคมยุคแห่งการพัฒนานี้ “ความพึงพอใจ” (Pleasure) มีคุณค่าและความจำเป็นในชีวิตมนุษย์ ซึ่งความพึงพอใจแห่งการบริโภคมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่อาหารรสดี เครื่องประดับ เสื้อผ้า อุปกรณ์อำนวยความสะดวกเท่านั้น และหากชั่งน้ำหนักในปริมาณการจับจ่ายเพื่อการบริโภคแล้วจะเห็นว่าคนเราใช้จ่ายเพื่อสิ่งๆ ที่สร้างความสนุกสนานและความบันเทิงให้แก่ชีวิตไม่น้อย โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ (ฐนันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล, 2536, หน้า 114) ดังพิจารณาเพิ่มเติมได้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“ ผมเป็นคนชลบุรีโดยกำเนิด ไม่รวยไม่จน ใช้ชีวิตที่นี่และก็ไปเรียนต่อที่กรุงเทพ แล้วกลับมาทำงานใช้ชีวิตที่นี่ต่ออีก ก็พอจะเห็นความเคลื่อนไหวของบ้านเมืองอยู่บ้าง ไม่ปฏิเสธครับว่าบ้านเราเจริญขึ้นโดยเฉพาะในแง่ของเศรษฐกิจ การค้าขาย การท่องเที่ยว ความทันสมัยก็ไม่น้อยหน้าเมืองใหญ่ ๆ ที่เจริญแล้วทั้งหลาย กรุงเทพมีอะไร ไม่นานหรอกครับชลบุรีก็มี ผมว่านะ กระแสแบบนี้มันเริ่มมีขึ้นตั้งแต่มีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก อุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่อาชีพเกษตร อาชีพประมง ที่เป็นของคนท้องถิ่น แต่นั่นก็แหละครับเราปฏิเสธไม่ได้ว่าเราก็จำเป็นต้องพัฒนาตามแนวนั้น คนท้องถิ่นก็อยากเห็นบ้านตัวเองเจริญทันสมัย รัฐบาลก็สนับสนุน

ส่งเสริม แต่ถ้าพูดถึงผลที่ตามมาโดยเฉพาะที่กระทบมากกับเด็ก ๆ ของเรา คือ การฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม กับวัตถุ สื่อ และการใช้ชีวิตแบบอิสระมากขึ้น โดยเฉพาะเช็กส์ จะว่าไปแล้วมันก็มีมานานแล้ว นะไอ้เรื่องเช็กส์แบบฟรีหรือชื้อขาย ผู้ใหญ่เราก็เป็น ดูอย่างพทยานันท์ไม่ใช่เพิ่งเกิดเมื่อ 5 ปี หรือ 10 ปีนี้ มันก็พัฒนาต่อ ๆ กันมา ก็ไม่ยากโทษนะครับว่าเพราะเรามุ่งแต่พัฒนาเศรษฐกิจ จนลืมมอง สังคม มันก็พุดยากจริง ๆ เรื่องนี้”

(กิจ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2552)

ไม่ต่างกันนัก ‘พจน์’ ผู้ให้ข้อมูลหนุ่มโสด การศึกษาระดับ ปวส. ประกอบอาชีพพนักงาน บริษัทเอกชน ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ความทันสมัย ความเจริญ ในสังคมชลบุรีมีไม่น้อยหน้าจังหวัดอื่น ๆ นะ โดยเฉพาะ ธุรกิจและอุตสาหกรรม ยิ่งทำให้เมืองชลบุรีก้าวกระโดด แต่ก็ต้องยอมรับนะว่า ยิ่งเจริญ ความ เป็นอยู่ก็เปลี่ยนไปด้วย การท่องเที่ยวก็เหมือนกันพาคคนเข้ามาเยอะ ทั้งเที่ยวพักผ่อนเที่ยว สนุกสนาน ส่วนหนึ่งก็หนีไม่พ้นเที่ยวอย่างว่า ฝรั่งมาพญาเที่ยวอะไรกัน เราก็จัดให้ ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง เดี่ยวนี้คนไทยก็ด้วยไม่น้อยหน้ากัน”

(พจน์, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในภาพรวมของการพัฒนาแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก นโยบายเร่งสร้างความสำเร็จเติบโตของประเทศตามแบบชาติตะวันตก โดยเฉพาะเมื่อเริ่มมีการใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งในเขตเมืองและ ชนบท ที่เห็นเด่นชัด เช่น สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502 – 2506) เน้นการลงทุนสร้าง สาธารณูปโภคพื้นฐาน สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2523 – 2531) สนับสนุนสวัสดิการ สังคม ริเริ่มโครงการพัฒนาชนบทรูปแบบต่าง ๆ สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ. 2531 - 2534) เน้นการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย พัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ ส่งเสริมการลงทุน ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ส่วนสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 – 2549) ตระหนักถึงความสำคัญของกระแสโลกาภิวัตน์ การฟื้นฟูเศรษฐกิจ (นิรมล สุธรรมกิจ, 2551, หน้า 120 – 131) บัจจุบันเหล่านี้ล้วนส่งผลมีอิทธิพลต่อความแตกต่างใน โครงสร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมวงกว้าง ซึ่งมีความคลี่คลาย เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก ไม่เว้นแม้กระทั่งวัฒนธรรมทางเพศ หรือการใช้ชีวิตทางเพศของ ประชากรในทุกเพศทุกวัยและทุกชนชั้น เพราะเรื่องเพศไม่สามารถแยกออกได้จากวิถีชีวิตที่จะต้อง

จากการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เช่น หากชีวิตมีความสะดวกสบาย สาธารณูปโภคพื้นฐานครบครัน ย่อมทำให้เกิดการแสวงหาความสุข การพักผ่อนหย่อนใจ และการเข้าถึงเรื่องเพศในรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยการอำนวยความสะดวก การค้าและบริการ และแหล่งชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุดังนี้ จึงกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย เนื่องจากนโยบายของรัฐส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาประเทศให้ทันสมัย เร่งรัดความเจริญโดยอาศัยรากฐานความคิดแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นการใช้วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม อันมิใช่รากเหง้าดั้งเดิมของสังคมไทย ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยภายใต้ระเบียบโลกใหม่ตามแบบชาติตะวันตก ดังที่ดำเนินมาอยู่ทุกวันนี้

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีลักษณะเป็นพลวัต ซึ่งสามารถเข้าใจได้ด้วยการอธิบายตามตัวแบบในการวิเคราะห์ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม เพื่อกำหนดกรอบความคิดแทนสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ปัจจัยที่เป็นตัวอธิบายซึ่งมีอิทธิพลเป็นแรงผลักดันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย ยังโดยเฉพาะในสังคมเมือง จังหวัดชลบุรี คือ

- 1) อิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยในสังคมไทย
- 2) อิทธิพลของทหารอเมริกันในสังคมไทยสมัยสงครามเวียดนาม และ
- 3) อิทธิพลจากการปรับตัวของชนชั้นนำในสังคมไทยหลังการทำให้ทันสมัย

สำหรับอิทธิพลของทุนนิยมต่างประเทศและการทำให้ทันสมัยนั้น มีส่วนทำให้สังคมไทยเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และความเป็นเมือง อันส่งผลกระทบต่อจังหวัดชลบุรีในเชิงโครงสร้าง ที่ต้องปรับเปลี่ยนรองรับระบบทุนนิยมและความทันสมัยซึ่งแพร่เข้ามาผ่านแผนพัฒนาหรือโครงการต่าง ๆ เช่น การจัดการระบบขนส่ง การสร้างถนน การจัดการระบบไฟฟ้าและชลประทาน ตลอดจนการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดชลบุรีถือเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา และจากการพัฒนาดังกล่าวได้ทำให้จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองที่มีความพร้อมในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน สามารถเปิดรับการเปลี่ยนแปลงที่หลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่วิถีชีวิตของผู้คนได้โดยง่าย โดยเฉพาะเมื่อทุนนิยมและการทำให้ทันสมัยมีผลทำให้ทุกสิ่งกลายเป็นสินค้าหรือการค้าขาย วิถีชีวิตทางเพศของผู้คนก็ได้รับผลกระทบไปด้วยการเรียนรู้และการเข้าถึงเรื่องเพศในมิติต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางเพศ มีช่องทางที่

หลากหลาย เปิดกว้างมากขึ้น

ในส่วนอิทธิพลของทหารอเมริกันในสมัยสงครามเวียดนามนั้น ได้ก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะการบริการทางเพศหรือเพศพาณิชย์ เกิดการซึมซับรับรู้วัฒนธรรมและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศแบบตะวันตก โดยมีทหารอเมริกันเป็นต้นแบบซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรีด้วย

ในด้านอิทธิพลจากการปรับตัวของชนชั้นนำในสังคมไทยหลังการทำให้ทันสมัย ในที่นี้หมายรวมถึงชนชั้นสูงและชนชั้นปกครองที่มีอำนาจในการบริหารจัดการประเทศ กล่าวคือ ชนชั้นนำในสังคมไทยมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในการทำให้เกิดความแตกต่างและความซับซ้อนทางโครงสร้างในสังคมไทย ทั้งยังมีอำนาจและบทบาทอย่างยิ่งในการชี้นำสังคม ตลอดจนการนำเข้า เชื่อมต่อ และเผยแพร่วัฒนธรรมที่มาจากตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพ การมหรสพความบันเทิง การตกแต่งร่างกาย หรือแม้แต่ความเชื่อและค่านิยมบางประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นต้น

จากปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น มีผลทำให้ผู้ชายไทยในสังคมเมืองจังหวัดชลบุรี ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวัฒนธรรมทางเพศไปตามกระแสสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตก ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมมโนทัศน์วัฒนธรรมให้มีความหลากหลายและเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม